

Täysistunto

Tiistai 20.12.2022 klo 9.59—19.11

3.8. Pääluokka 32 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Esitellään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 32.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään kaksi tuntia. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Savio, olkaa hyvä.

Keskustelu

13.30 **Sami Savio ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokan.

Arvoisa puhemies! Talousarviossa osoitetaan Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenoihin noin 102 miljoonaa euroa. Valiokunta pitää tärkeänä, että yrityksille kansainvälistymispalveluja tarjoavien valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden yhteistyö toimii, työnjako on selkeä ja palveluketju sujuu neuvonnasta rahoitukseen. Kansainvälistymispalveluja Suomessa ja ulkomailla tulee suunnata nykyistä enemmän pk-yritysten tarpeisiin.

Arvoisa puhemies! Suomeen suuntautuvan matkailun edistämiseen esitetään 13,6 miljoonaa euroa. Kriisien myötä tarve uusien toimintamallien ja matkailupalveluiden kehittämiseksi on kasvanut. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että matkailun ja sen kehittämisen edellytykset saadaan verrokkimaiden tasolle. Tämä edellyttää lisäpanostusta matkailumarkkinointiin ja tunnettuuden lisäämiseen.

Arvoisa puhemies! Uudistumisen ja vähähiilisyyden määrärahoiksi esitetään 1,45 miljardia euroa. Määrärahatason nousuun vaikuttavat erityisesti EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitus sekä Ilmastorahasto Oy:n pääomasijoitus. Toisaalta uusiutuvan energian tuotantotuki on alentunut sähkön hinnan kohoamisen takia. Valiokunta pitää tärkeänä kohtuuhintaisen energiansaannin häiriöttömyyden varmistamista tulevana talvikausina, ja keinoista oletettavasti kuulemme lisää elinkeinoministerin puheenvuorossa.

Arvoisa puhemies! Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen ehdotetaan noin 466:ta miljoonaa euroa. Rahoitusta kohdistetaan erityisesti elinkeinorakenteiden uudistumista nopeuttaviin, riskipitoisiin hankkeisiin. Valiokunta korostaa, että tki-politiikalla on oltava selkeät, yhteiskuntaa kestäväään suuntaan ohjaavat kriteerit, ja pitää kannattavana pyrkimystä parantaa valtion tki-rahoituksen ennustettavuutta ja pitkäjänteisyyttä eduskunnan käsittelyssä olleella rahoituslailla.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää tärkeänä, että talousarviosta rahoitettujen työllisyys toimien vaikutuksista saadaan nykyistä luotettavampia tietoja. Vaikutusarvioinnin epävarmuus ja eri tahojen vaikutusarviointien poikkeaminen toisistaan vaikeuttavat kokonaiskuvan muodostamista. Palvelujen järjestäjien tulisi jatkossa tarkastella kriittisesti niiden palveluiden sisältöjä ja toteutustapoja, joilla ei ole positiivisia kustannushyötyjä.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

Valiokunta pitää tärkeänä jatkaa ja tehostaa toimia työvoiman kohtaanto-ongelman ja osaavan työvoiman saatavuusongelman lievittämiseksi. Tarvittavan työvoiman alueelliset ja ammatilliset osaamistarpeet tulee kyetä ennakoimaan nykyistä paremmin.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen määrärahatarvetta kasvattaa noin 122 miljoonalla eurolla tilapäistä suojelua saavien henkilöiden määrän kasvu. Samoin menoja lisää pakolaiskiintiön nostaminen. Kotouttamistoimien tarkoituksenmukaisuuden ja jatkokehittämisen arvioimista hankaloittavat puutteelliset tiedot eri kotouttamistoimien vaikutuksista. Yhden ongelman muodostavat tutkintojen tunnustamiseen liittyvät kohtuuttoman korkeat maksut.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus ryhtyy entistä tuloksellisempiin toimiin kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi Suomeen. Ulkomailta palkattavan osaavan työvoiman osalta kehittämistarpeita on edelleen lupaprosessien sujuvuudessa ja nopeudessa muun muassa automatisaatiota ja digitalisaatiota hyödyntäen.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on tehnyt talousarvioon eräitä teknisiä muutoksia, ja tämän lisäksi valiokunta ehdottaa lisättäväksi 150 000 euroa Varsinais-Suomen ely-keskukselle, Saaristomeren maatalouden vesiensuojelun tiekartan toimenpiteiden nopeuttamiseen ja 150 000 euroa Väliinpuotoajat työnhakijamarkkinoilla Etelä-Savossa -hankkeeseen. Valiokunta osoittaa 150 000 euroa myös Viexpon vientihankkeiden edistämiseen ja 100 000 euroa Pirkanmaan Yrityskummien toimintaan. Valiokunta lisää 150 000 euroa Kuluttajaliitolle muun muassa koulutushankkeeseen ikääntyneille ihmisille huijausten estämiseksi. Valiokunta lisää 150 000 euroa Utsjoelle suunniteltua Lohikeskusta koskevan selvityksen tekemiseen ja 50 000 euroa Söderfjärdenin maailmanperintöalue Meteorian kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Tässä pääluokan 32 esittely lyhyesti. Lopuksi haluan kiittää ministereitä valiokunnan työ- ja elinkeinojaoston kanssa tehdystä yhteistyöstä koko kauden aikana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ja ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

13.35 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Kiitän osaltani eduskunnan valiokuntia sekä erityisesti valtiovarainvaliokuntaa ja sen työ- ja elinkeinojaostoa hyvästä ja rakentavasta tulevan vuoden talousarvion valmistelusta.

Olemme kuluvanakin vuonna eläneet näiden globaalien kriisien aikaa. Vakavista vallitsevista kriiseistä ja monesta uhasta huolimatta olemme selviytyneet tähän saakka verrattain hyvin. Suomi on menestyvä ja uudistuva kansakunta, minkä kehityksen jokainen haluaa jatkuvan myös tulevaisuudessa. Maan hallitus on osoittanut yhteistyökyvykkyytensä ja työskentelee edelleen sosiaalisesti ja taloudellisesti sekä ekologisesti kestävästä yhteiskunnasta ja maailman puolesta.

Työmarkkinoiden tilanne on tällä hetkellä edelleen parempi kuin aikoihin. Työllisyysaste on noussut ennennäkemättömän korkealle. Ikääntyneiden työllisyysaste on noussut ja nuorisotyöttömyys painunut alaspäin. Marinin hallitusohjelmaan kirjattu 74 prosentin työllisyysastetavoite on käytännössä jo saavutettu, ja tuorein, tänään julki tullut luku on 74,7 prosenttia. Työllisten määrä on hallituskauden aikana noussut 123 000 hengellä.

Tulevan vuoden ja pidemmän aikavälin haasteet ovat kuitenkin tällä hetkellä tiedossa: taloustaantumien uhka ja matalan talouskasvun ajanjakso, Venäjän hyökkäyssodan jatku-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

minen Ukrainassa, ja se aiheuttaa myös energiamarkkinoihin häiriöitä, joihin etsitään ratkaisuja.

Marinin hallitus on tehnyt erittäin paljon työllisyystoimia, joista viimeiset ovat parhailaan nyt eduskunnan käsittelyssä. Työmarkkinoilla on hyvää uudenlaista dynamiikkaa, ja työnhaun digitaalisten palvelujen uudistus jatkuu. Hyvä esimerkki digipalveluista on Työmarkkinatorin käyttöönotto toukokuussa, ja uudistetut tietojärjestelmäpalvelut saadaan käyttöön ensi vuoden loppuun mennessä.

Työvoimapalvelujen siirto kuntiin on parhailaan eduskunnan käsittelyssä. Uudistusta odotetaan kunnissa, ja eri puolilla Suomea kiertäessäni olen havainnut, että yhteistyötä alueilla tehdään jo hyvässä hengessä. Kattava lista hallituksen työllisyystoimista työllisyysvaikutuksineen on kaikkien nähtävissä työ- ja elinkeinoministeriön internetsivuilla.

Osaamisen varmistaminen on yritysten ja palveluiden tuottavuuden keskiössä. Hallitus on lisännyt koulutuspaikkoja, ja tki-valtuuksien määrä on edelleen pysynyt hyvällä tasolla.

Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään nostanut esille tärkeitä työllisyyden parantamiseen liittyviä havaintoja. Ensi vuodelle työvoima- ja yrityspalveluihin ehdotetaan 202,4 miljoonaa euroa, työllisyysasteeksi ennustetaan 73,8 prosenttia ja 74,1 prosenttia vuonna 2024. Valiokunta toteaa, että hallitus on selvinnyt työllisyyden näkökulmasta maailmanlaajuisista kriiseistä hyvin.

Valiokunta pitää hyvinä niitä toimia, joilla edistetään yli 55-vuotiaiden työllisyyttä. Talousarvioesitykseen sisältyy uusi momentti, jolta rahoitetaan ensi vuonna uutena palveluna yli 55-vuotiaille irtisanotuille tarkoitettu muutosturvakoulutus. Koulutuksen rahoitusta varten uudelle momentille on siirretty työllisyysrahaston tuloutusta vastaava määrärahaosuus 22 miljoonaa euroa.

Työllisyystoimien vaikutusten arviointiin liittyy paljon epävarmuutta, minkä valiokuntakin toteaa. Eri tahojen vaikutusarviot poikkeavat toisistaan. Valmistelussa olevilla kehittämishankkeilla, kuten esimerkiksi TE-digillä ja TE-palvelu-uudistuksella, pyritään tuottamaan tarkempaa kokonaiskuva.

Valiokunta pitää tärkeänä jatkaa toimia työvoiman kohtaanto-ongelman ja osaavan työvoiman saatavuusongelman lieventämiseksi. Käynnistinkin viime vuoden puolella kesällä — ja marraskuussa vuonna 2021 käynnistettiin varsinaisesti — Työvoimatietokartta-hanke, jonka tarkoituksena on löytää kestäviä ratkaisuja työvoimatarpeen kattamiseksi kaikilla toimialoilla. Tätä pitää tehdä lyhyellä, keskipitkällä ja pidemmällä aikavälillä koko Suomessa. Työtä tehtiin yhdessä sekä työntekijä- että työnantajajärjestöjen kanssa kahdeksassa toimialaryhmässä. Työryhmien ehdotukset ovat nyt valmistuneet, ja niiden pohjalle voidaan rakentaa tulevaisuudessa toimia. Tämän työn tuloksena on luotu myös täysin uutta tietopohjaa, josta saamme oikea-aikaista ja tarkkaa infoa työvoimapulasta ammateittain ja alueittain.

Arvoisa puhemies! Tässä tiivis vastaukseni työministeriön vastuualueelta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia vastauksesta. — Ja ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

13.40 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Kiitän myös omasta puolestani valiokuntaa ja erityisesti valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostoa hyvästä ja rakentavasta valmistelusta.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

Tulevaisuus näyttää nyt monella tapaa poikkeuksellisen sumuiselta, ja me tiedämme kaikki varsin hyvin syyn tähän. Sumuisina aikoina paras lääke epävarmuudelle on vakaus ja elinvoima. Vakautta ja elinvoimaa tuetaan ensi vuoden talousarvioehdotuksessa myös työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan osalta.

Talousarvioehdotuksessa painottuvat elinkeinotoimialan osalta sähkön hinnannousun hillintä, puhtaaseen uusiutuvaan energiaan siirtymisen nopeuttaminen, itäisen Suomen elinvoiman lisääminen sekä tki-rahoituksen panostukset. Yritysten toimintaedellytyksistä pidetään kiinni, eikä niitä heikennetä esimerkiksi verotuksen kautta.

Energiakriisin vaikutusten helpottamiseksi kansalaisten tilannetta on helpotettu muun muassa laskemalla arvonlisäveroa ja tuomalla verotuksen yhteyteen sähkövähennys sekä sähkötuki pienituloisimmille. Lisää toimenpiteitä on tulossa lähipäivinä. Akuutissa sähkötilanteessa on katsottava myös lähimpiä kuukausia pidemmälle. Energiaomavaraisuuden vahvistamiseen on Suomessa panostettu jo pitkään, mikä energiakriisin myötä on osoittautunut juuri oikeaksi ratkaisuksi. Suomen onkin jatkettava pitkää energiaitsenäisyyteen tähtäävää linjaansa.

Pidempiaikainen muutos vihreän siirtymän toimeenpanemiseksi edellyttää merkittäviä investointeja energia- ja teollisuuslaitoksiin sekä siirtoyhteyksiin. Siirtymää uusiutuvaan energiaan edistetään ensi vuonna 364 miljoonalla eurolla. Tällä panostuksella tuetaan investointeja ja selvityksiä, jotka lisäävät uusiutuvan energian tuotantoa tai käyttöä, energian säästöä, energian tuotannon tai käytön tehostamista sekä niihin liittyvää uuden teknologian käyttöönottoa. Uusiutuvan energian tuotantoa tuetaan 135 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Uudet ideat ja kasvava liiketoiminta eivät synny tyhjästä. Määrätietoinen panostus tutkimukseen ja kehittämiseen ajaa suomalaisia yrityksiä eteenpäin. Tki-toimintaan panostamalla ja sitä kehittämällä luodaan perustaa kansainvälisesti vetovoimaiselle tki-ympäristölle Suomessa. Näillä tulevaisuuteen ulottuvilla panostuksilla varmistetaan merkittävältä osin pohjoismaisen hyvinvointivaltion ylläpidon jatkuvuus taloudellisesti kestävällä pohjalla. Ensi vuoden talousarviossa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa tuetaan runsaalla 465 miljoonalla eurolla. Lisäksi tulevalle vuodelle varataan runsaat 157 miljoonaa euroa lainoihin yrityksille ja muille yhteisöille tutkimus- ja innovaatiotoimintaan.

Arvoisa puhemies! Olemme maailman mittakaavassa pieni tekijä markkinoilla ja riippuvainen vientitoimijamme menestyksestä. Toimenpiteitä Suomen viennin ja yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi ja tasavertaisten toimintaedellytysten turvaamiseksi jatketaan. Suomi tarvitsee enemmän kansainvälistä kasvua tavoittelevia innovatiivisia yrityksiä sekä ulkomaisia Suomeen investoivia yrityksiä. Siksi Team Finland -verkoston kehittäminen on tärkeää. Tähän panostetaan myös tänä vuonna.

Yhdyn valiokunnan huoleen siitä, että vientimme lepää tällä hetkellä liiaksi suuryritysten varassa. Tarvitaan edelleen panostuksia kansainvälistymisen vahvistamiseen ja toimintaedellytysten kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvioehdotuksesta löytyy panostuksia muun muassa matkailuun ja Itä-Suomen elinvoiman tukemiseen erilaisin keinoin. Elinvoimainen Suomi syntyy myös maakuntien elinvoimasta, ja siihen tulevassa budjetissa panostetaan merkittävästi.

Tässä hyvin tiiviisti lyhennetty versio, ja keskustelussa lisää.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ja nyt siirrytään debattivaiheeseen. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattiin, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Aino-Kaisa Pekonen, olkaa hyvä.

13.45 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyys ja työllisyysasteen nostaminen ovat olleet puheissamme tällä vaalikaudella useasti. Vaalikauden alussa oppositio moitti hallituksen epärealistista työllisyystavoitetta, ja sen saavuttamista pidettiin mahdottomana. Jättipä oppositio kauden alussa aiheesta välikysymyksenkin. Kuitenkin olemme viimeksi tänään saaneet lukea ennätysmäisestä työllisyysasteesta — 74,7 prosenttia — kuten ministeri Haatainenkin tässä totesi. Silti yhä saamme kuulla, että mitään emme ole tehneet.

Päinvastoin: Olemme tehneet määrätietoista politiikkaa työllisyysasteen nostamiseksi ilman sosiaaliturvan leikkaamista tai ihmisten kurjistamista, olemme parantaneet sosiaaliturvaa ja kannustaneet ihmisiä. Tämän kauden viimeinen talousarvio sisältää useita työllisyyttä lisääviä toimia. Kiitän myös ministeri Haataista siitä, että olette tarttunut tosissaan toimeen kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi.

Työllisyyden eväistä kiinnostuneita kehotan lämpimästi tutustumaan TEMin Työvoimatiekartta-hankkeeseen, josta ainakin itse olen kovin vaikuttunut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

13.46 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta poikkeuksellisesti julkaisi tänään oman lausunnon energiapolitiikan ajankohtaisesta tilanteesta, ja sen johtopäätöksenä on, että syksyn aikana ei ole tehty riittävä ennakkoivaa sähkön hinnoittelun kohtuullisuutta turvaavaa kansallista valmistelua. Valiokunta pitää hallituksen ennakkoinnin puutetta sähkökriisissä valitettavana, sillä korkeiden hintojen riski on ollut tiedossa jo viimeistään kesällä. Nyt ollaan tilanteessa, että kiireellä hallitus tekee sen, mitä on tehtävissä, ja keinovalikoimasta ovat poissa ne toimet, jotka olisivat vaatineet pidempää valmistelua, jotka esimerkiksi kohdentaisivat näitä tukia kuluttajille parhaalla mahdollisella tavalla. Suomalaiset ovat tällä hetkellä erittäin vaikeissa tilanteissa sähkön kallistuvien hintojen kanssa — kotitaloudet, suomalaiset perheet mutta myöskin yritykset.

Miten on mahdollista, että ennakointi on päässyt pettämään näin pahasti, ja miten hallitus aikoo korjata kurssia [Puhemies koputtaa] niin että kohtuullisiin sähköhintoihin päästään [Puhemies huomauttaa ajasta] ja myöskin varmistetaan, että tulevina talvina ei olla samassa tilanteessa kuin nyt?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

13.48 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erityisesti tämän hallinnonalan kohdalla on syytä toivottaa ministereille voimia taistella kaikkien niiden esitysten eteen, jotka vaikuttavat nopeasti kansalaisten arkeen tässä päällä olevassa energiakriisissä. Tuohon työhön kaikki taistelutahto teille ministeriäitiossa oleville ministereille! Myös ehkä sellaista poliittista hyvää yhteistyön tekemistä ja tahtotilaa toivoisi oppositiolta tähän kaikkeen.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

Mitä tulee hallituksen työllisyystavoitteeseen, olemme kuulleet jo edeltävissä puheen-
vuoroissa, että olemme juuri tänään voineet lukea hyvin ilahduttavia uutisia tästä aiheesta.
Toki edelleen ajattelen, että työelämän kohtaanto-ongelmat, pitkäaikaistyöttömyys ja
muun muassa työvoimapula useilla eri aloilla vaativat myös meiltä poliitikoilta jatkossa-
kin tekoja. Tällä vaalikaudella jo tehdyt rakenneuudistukset ovat olleet myös välttämättö-
miä, ja niitä on myös syytä jatkaa seuraavalla vaalikaudella. Kun niitä myös aina oppositi-
osta peräänkuulutellaan, niin on helppo ja hyvä tapa muistuttaa, että niitä on myös tällä
vaalikaudella tehty.

Mutta siis työllisyyden kasvu ja talouden vahvistaminen kulkevat käsi kädessä, ja tähän
kaikkein työhön vielä tälle hallitukselle voimia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

13.49 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten
edustaja Pekonen tuossa totesi, hallitusta voi kyllä ehdottomasti onnitella siitä, että työllis-
yystavoite näyttää jopa toteutuvan, mikä on näissä maailmanolosuhteissa hieno saavutus,
mutta kun hallitusohjelmassakin oleva virke sisältää myös julkisen talouden tasapainon tä-
män työllisyystavoitteen saavuttamisen lisäksi, niin kysyn: Kuinka työministeri kommen-
toi sen tavoitteen saavuttamista? Miten kohonnut työllisyysaste on parantanut meidän val-
tiontalouden tasapainoa?

Aivan kuten talousvaliokunnan puheenjohtaja toi tuossa esille, talousvaliokunta on tä-
nään lausunut tästä energiatilanteesta omana asianaan. On tietenkin valitettavaa, että emme
ole onnistuneet tekemään Suomeen sen kaltaista mallia, jolla pystyttäisiin nyt kohdenne-
tusti auttamaan pienituloisia ihmisiä, jotka asuvat sähkölämmitteisissä taloissa ja joille las-
kut nousevat varsin korkeiksi. Kuinka elinkeinoministeri arvioi tulevaa talvea ajatellen,
siis vuotta 24 ajatellen, että me saisimme sen datahubin kautta tulevan tiedon, tulorekisterin
kautta tulevan tiedon [Puhemies koputtaa] ja näiden yhdistämisen, että tulevat tuet voi-
sivat olla paremmin kohdennettuja?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

13.50 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri ja sitä ennen
edustaja Savio nostivat esiin tutkimus- ja innovaatiopolitiikan, ja tällä alalla pitkällä täh-
täimellä on varmasti ratkaiseva merkitys meidän yritysten ja yhteiskunnan kilpailukykyyn
ja elinvoimaan. Voidaan kenties sanoa, että sijoitetun pääoman tuotto pitkällä aikavälillä
tki-toimintaan on ehkä korkein.

Nyt kun on tehty tämä parlamentaarinen yhteistyö tki-rahoituksesta maaliin, kysyisin,
oletteko miettineet tki-koordinaatiota sen enempää. Teknologiasta ja osaamisestahan on
tulossa strateginen resurssi enenevässä määrin, ja tähän asiaan liittyy erilaista kauppapoli-
tiikkaa, teknologiapoliitiikkaa, jopa kauppa- tai teknologiasotiakin. Mutta samalla tämä
kenttä on itse asiassa aika hajanainen, ja samalla erilaisia disruptiivisia teknologioita on
aika paljon. Oletteko kiinnittäneet tähän koordinaatiopuoleen huomiota?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

13.51 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saimme tänään hyviä työllisyyslukuja, ja se on tietysti iloinen asia. Toki tässä viitattiin tähän julkisen talouden tasapainoon, josta edustaja Kulmuni sanoi, ja se on vielä sitten toinen asia. Mutta nyt huoli tässä työllisyyden puolella on siitä, että kun kaikki merkit ja ennusteet osoittavat, että mennään kohti taantumaa, niin me ollaan aika pian sellaisessa tilanteessa, että toisilla toimialoilla ja toisilla työnantajilla on tarve vähentää henkilökuntaa ja samaan aikaan on edelleen työvoimapula toisaalla. Silloin äärimmäisen tärkeäksi tulee se, kuinka nopeasti voi vaihtaa alaa, kuinka nopeasti voi vaihtaa työpaikkaa. Se on osittain kannustinloukkukysymys, mutta kyllä kannattaisi tarkastaa tätä järjestelmää myös siltä osin, miten me saadaan tämä joustavammaksi, jotta ihmiset pääsisivät mahdollisimman nopeasti siirtymään työstä työhön.

Ja vielä yhtenä asiana: Kun valiokunnassa on kesken tämä 100 prosentin palkkatuki, niin todella toivon, että tähän asiaan saadaan nyt sillä tavalla järkeä, ettei me ajeta kierrätyskeskuksia ja SPR:n Kontteja alas. Toivon, että tässä on yhteistä tahtoa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

13.52 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ajattelen, että työ- ja elinkeinoministeriö on vähän sellainen talouden turvallisuuden ministeriö, ja siitä pitäisikin nyt puhua enemmän.

Ministeri totesi, että vientimme lepää liiaksi suuryritysten varassa. Toisaalta Food from Finland- ja Wood from Finland -ohjelmat ovat erinomaisia esimerkkejä siitä, että myös pienemmät yritykset pääsevät mukaan.

Entä energiariippuvuus? Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja sen seuraukset energiainmarkkinoilla ovat tuoneet suurta epävarmuutta energian riittävyyteen. Komissio on esittänyt toimenpiteitä, joilla puututaan näihin korkeisiin kaasunhintoihin EU:ssa ja varmistetaan maakaasun toimitusvarmuus talvella. Toisaalta meidän pitää Suomessa varmistaa omalta osaltamme kohtuuhintaiset energiansaannin ja erityisesti häiriöttömän energiansaannin markkinat.

Ajattelen kuitenkin, että esimerkiksi komponenttiriippuvuus on kriittistä, mitä tulee talouden turvallisuuteen, ja sen osalta kysyisinkin elinkeinoministeriltä: mitä ollaan tehty komponenttiriippuvuuden vähentämiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

13.53 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kempillä oli erinomainen pointti: työ, elinkeino, energia — tämän teidän ministeriönne vastuulla ovat valtavan tärkeät kysymykset: talouden kestävyys koko sen laajassa skaalassa ja turvallisuuteenkin liittyen. Kiitoksia hyvästä työstä tällä saralla.

Itse nostaisin ehkä kaksi huomiota tältä hallinnonalalta:

Yksi olisi kilpailupolitiikan vahvistaminen, kilpailulain päivittäminen — erinomainen asia, miljoonan tai kymmenien miljoonien hyöty suomalaisille kuluttajille. Näkisin, että sitä on edelleen syytä vahvistaa meidän talouttamme uudistavana voimana.

Lisäksi sitten tästä energiapuolesta. Energiasta on puhuttu koko syksyn ja puhutaan vatedeskin. On ihan selvää, että se tie ulos on sen puhtaan, päästöttömän energian rakentaminen. Meillä on tullut nyt hyviä uutisia, kiinnostavia uutisia merituulivoimasta, ydin-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

voimasta, uusista vetyhankkeista, mutta kysyisin vielä ministeri Lintilältä: mitä vielä voitaisiin tehdä vauhdittaaksemme kaikkia näitä uusia investointeja puhtaaseen energiantuotantoon Suomessa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

13.55 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyydellä on todellakin iso merkitys meidän talouden kestävytydessä, ja jos oikein muistan, niin noin 100 000 työntekijää lisää tuo meidän julkiseen talouteemme kolmisen miljardia hyvää, eliikkä vahvistaa sitä, joka kertoo tästä yhteydestä. Samoin jos me onnistumme työttömyysjaksoja lyhentämään, niin siinä saamme isoja säästöjä, ja sen me itse asiassa näimme jo tuossa lisätalousarviokäsittelyssä, kun kykenimme vähentämään sitä resurssia, jota työttömyysturvaan oli varattu, eliikkä tästä kyllä voi antaa kiitosta hallituksen toimille.

Mutta itse asiassa iso haaste on se, miten meidän työvoima riittää, ja siinä ihmiset, joilla on terveydentilan kanssa haastetta löytää töitä, erityisesti mielenterveyden puolella, ovat avainasemassa. Olisi tärkeää, että me osaisimme yhdistää paremman terveyspolitiikan ja työllisyyspolitiikan. Ja kun jatkossa työvoimapalvelut siirtyvät kuntiin, niin toivon, että ministeri vielä tässä miettii niitä keinoja, joilla me saamme paremman yhteyden hyvinvointialueiden ja kuntien jatkossa tekemän [Puhemies koputtaa] työllisyyspolitiikan välillä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

13.56 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies ja arvoiset ministerit! Käymme nyt läpi työ- ja elinkeinoyrittäjiä, ja monet yrittäjät aina kyselevät siitä, että kun on yksinyrittäjä, tällainen pienyritys, ja aikoo palkata ensimmäisen työntekijän ja sen ensimmäisen työntekijän palkkaaminen on aina aika hankalaa — on monenlaista maksua ja monenlaista paperia pitää täyttää ja tällaista, ei tällaisen yksinyrittäjän ole niin helppoa palkata sitä työntekijää — niin onko tähän tulossa mitään helpotuksia ja muutoksia, että olisi yksinkertaisempaa ja vähän ehkä olisi edullisempaa yrittäjälle palkata näitä työntekijöitä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

13.56 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä eduskuntakausi on ollut varsin poikkeuksellinen. Ensin meillä oli koronavirusi, jonka seurauksena yrityksiä jouduttiin tukemaan. Nyt meillä on Ukrainassa tapahtuvan sodan seurauksena muun muassa energiakriisi, ja senkin seurauksia me joudumme pohtimaan ja miettimään toimenpiteitä. Täällä edustaja Satonen totesi äsken, että tässä ollaan kohti taantumaa menossa, ja itse olen sitä mieltä, että nyt sähkön hintakriisi meidän täytyy kyetä ratkaisemaan varsin nopeasti. Olin aika pettynyt, että hallitus julkisti tämän kertakorvausmallinsa tässä taannoin korkeiden sähkökustannuksien kattamiseen. Mitä on sitten tulossa jatkossa? Ilmeisesti olette valmistelemassa, ministeri Lintilä, sähkön hintakattomallia, joka tulisi eduskuntaan mahdollisesti tammi—helmikuussa. Ollisinkin kiinnostunut tietämään, millaista mallia suunnitellaan [Puhemies koputtaa] ja miksi tätä ei ole tuotu aikaisemmin, kun noin 20:ssä muussa EU-maassa tällainen jo on.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo, olkaa hyvä.

13.57 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos ministereille kuluva vuoden yhteistyöstä.

Sitten tähän sähköön hintaan täytyy heti siirtyä tässä aiheena:

Hinta on karannut käsistä, ja niin kuin hyvin tiedetään, kun tuolla kansalaisten keskuudessa liikutaan, sota, Nato ja sähkö ovat ne ykköspuheenaiheet tällä hetkellä, mistä me poliitikot saadaan palautetta. Tässä vaikeuskerrointa tietysti kansalaisten suuntaan tekee se, että tässähän on erilainen tilanne vähän riippuen siitä, missä päin Suomea asuu ja minkälainen oma sähkösopimus on ja niin edelleen. Joillakin tälläkin hetkellä, vaikka on sähkölämmitteinen talo, on varsin edullinen sähkösopimus. Sitten tietysti kun se määräaikainen sopimus laukeaa, on eri tilanne.

Samaa ihmettelen kyllä hieman, että TEM nyt ilmoittaa, että tässä keskeinen haaste on aikataulu hintakattojen ynnä muitten osalta. [Puhemies koputtaa] Meidän käsitys talousvaliokunnassa on ollut, että syksyllä on tehty jo valmistelua näitten osalta, [Puhemies: Kiitoksia!] mutta ilmeisesti ei ole tehty. Miksi ei?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Adlercreutz.

13.59 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Kannattaa muistaa, että ne toimet, jotka tehtiin syksyllä, mitoitettiin nimenomaan tätä hintatasoa ajatellen, toimet, jotka yhteensä ovat noin 640 miljoonaa euroa. Eli se oli mittava toimi, joka otti huomioon tämän nykyisen tilanteen. No nyt on katsottu, että tarvitaan kuitenkin vielä lisää ja tarvittaneen kohdistetumpia tukia. Siitä näkökulmasta esiteltiin eilen erinäisiä vaihtoehtoja, joista jotkut ovat otettavissa käyttöön nopeasti, jotkut hitaammin ja jotkut vaativat enemmän valmistelua. Kertakorvaus vanhoista laskuistahan on kannustimien kannalta hyvä toimi, joka ei sotke markkinoita, mutta silloin kun lähdetään hintakattoa pohtimaan, pitää kyllä olla äärimmäisen tarkkana. Siitä voi tulla toisaalta äärimmäisen kallis, tai sitten jos soveltaa kokoomuksen esittämää, lähinnä komentotaloudesta inspiraatiota saanutta mallia, [Puhemies koputtaa] niin helposti lähtee tehoa markkinoilta, niin että harkintaa käyttäen eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

14.00 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kieltämättä on erikoisia piirteitä tässä episodissa, joka päättyi nyt eilen siihen välitulokseen, että demarien viime viikolla lupaamaa kattohintaa ei tälle talvelle tule vaan tulee jonkinlainen kertakorvaus tai palautus — saa nähdä, miten sekin tulee täsmentymään. [Petri Huru: Just ennen vaaleja!] Tässä edustaja Adlercreutz äsken toisti, että tämä TEMin valmistelu, joka budjet-tiriihen alla oli jo olemassa, lähti jo tästä 45 sentin hintatasosta, mikä nyt joulukuussa oli, mikä ei tullut yllätyksenä. Kuitenkin edustaja Lindtman julkisuudessa, esimerkiksi A-tal-kissa viikko sitten, väitti, että olen väärässä, kun näin sanon, ja viittasi siihen, että se oli alempi. Mikä on energiaministerin kertomus tähän? Oletettiinko tämä, ja tehtiinkö tietoi-sesti päätös, että ei tarvita hintakattoja, [Katja Taimelan välihuuto] vai oliko kuitenkin niin, että se toimeksianto tehtiin vasta viikko sitten, kun SDP oli tehnyt avauksen ja piikki olikin

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

auki? [Puhemies koputtaa] Eli tehtiinkö valmistelua kolme kuukautta, vai alkoiko se viikko sitten? [Jussi Halla-aho: Hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

14.01 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen on oltava edelläkävijä teknologian kehityksessä, ja sitä kautta me voimme luoda uusia työpaikkoja Suomeen. Tutkimus ja innovaatiot ovat yksi tärkeimmistä aseistamme ilmastomuutosta vastaan. Ilman ilmastotoimia ja teknologisia ratkaisuja, kuten teknisiä hiilinieluja ja sähköpolttoaineita, emme pysty ilmastomuutosta hillitsemään, ja jos ei aseteta standardeja ja johdeta markkinoita, niin joku muu tekee sen meidän puolestamme.

Sen takia haluaisinkin kysyä teiltä, ministeri Lintilä: kun Lappeenrannan—Lahden yliopisto, LUT, tällä hetkellä suunnittelee Lappeenrantaan pienydinvoimalaa kaukolämpöön korvaamaan fossiilisia polttoaineita, muun muassa turvetta, maakaasua, kivihiiltä, niin onhan meillä nyt tämä luvitustyö siinä mallissa, että näitä tulevaisuuden ratkaisuja ei sitten jää toteutumatta sen takia, että jossain tulevat lupaongelmat vastaan?

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoroja on kaikkiaan pyydetty kahdeksan. Käytetään ne kaikki, ja sen jälkeen ministerit. — Edustaja Huru.

14.02 Petri Huru ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallitus on puuhaillut vihreää siirtymää ja siihen liittyen vihreiden siirtymien ohituskaistaa. Myös vetytalous kuuluu olennaisena osana vihreään siirtymään. Kysyisin tähän liittyen: Jos kaikki vetytuotannon lisääntyvä energiantarve tehdään pelkästään uusiutuvilla energiantuotantomuodoilla, niin siihen on kunnissa kaavoitettu paljon metsämaata, ja samaan aikaan meille tulee sekä EU:n suunnalta että kotimaasta sääntelyä liittyen metsäkatoon tai ennallistamiseen ja niin edelleen. Miten ministeriö aikoo turvata metsäteollisuuden riittävät puuhankinnat, niin että meillä on talousmetsiä riittävästi, jos vihreän energian ja vetytuotannon alle kaadetaan paljon metsiä? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sjöblom.

14.03 Ruut Sjöblom kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme aidosti merkittäviä rakenteellisia uudistuksia ja työllisyysreformia. Meillä on edelleen vakava kohtaanto-ongelma. Riittäviä toimenpiteitä työvoiman kysynnän ja tarjonnan lisäämiseksi ei olla esitetty. Korkea työllisyysluku ja alhainen työttömyysluku ovat erittäin tärkeitä ja tavoiteltavia asioita, koska ne vähentävät köyhyyttä ja syrjäytymistä.

Suomi kärsii myös akuutista osaajapulasta. Sen lisäksi on tärkeää ymmärtää, että kilpailemme osaavan työvoiman pulassa kansainvälisesti yhdessä muiden valtioiden kanssa. Esimerkiksi merkittävä osa Suomen tuottavuuskasvusta tulee muodostumaan ICT-sektorilla. Pelkästään tämän alan välitön työvoiman tarve on jopa 15 000 henkilöä samalla, kun suomalaisista oppilaitoksista valmistuu vuosittain alle 3 000 alan osaajaa. Sen lisäksi, että koulutusmääriä tulisi kasvattaa, luku on niin suuri, että tarvitsemme Suomeen maailmalta osaajia vähintäänkin akuutin työvoimapulan täyttämiseksi.

Kysyisinkin ministereiltä: Vaikka hallitus on esittänyt toimia tämän kohtaanto-ongelman ja työperäisen maahanmuuton ongelmien ratkaisemiseksi, ovatko nämä toimet mie-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

lestänne olleet riittäviä? Onko tämä akuutti työvoimapula, työperäisen maahanmuuton edistäminen ja prosessien nopeuttaminen otettu tarpeeksi vakavasti?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pirttilahti.

14.05 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On menty kriisistä toiseen. Kiitokset kyllä ministeri Haataiselle ja ministeri Lintilälle, että olemme selviytyneet. Meillä ei ole suurtyöttömyysaaltoa eikä myöskään konkurssiaaltoa.

Uskon, että tästä sähköongelmastakin selvittää. Nythän meillä on olemassa sähkön tuki ja arvonnäisäveron alentaminen, myös sähkövähennys, ja toivotaan, että uusia toimenpiteitä tulee sinne. Nämä ovat kriisiajan asioita.

Mutta pitkän jätteen kehittämisestä. Olemme myös tehneet ja hallitus on tehnyt muun muassa juurikin niin, että kansallisen kaupan osalta on uudistettu Team Finlandin ketjua — myös sitä. Edelleen ministeri Lintilän suuntaan juuri tästä: Millä tapaa me saataisiin lisää pk-yrityksiä mukaan? Tulisiko veturiyritysmalli vielä uudistaa, jotta me saisimme niitä mukaan?

Toinen iso asia tässä on ollut tki-uudistus. Olemme saaneet rahoituksen, ja eduskunta pelasti myös tki-verohuojennuksen tänne mukaan. Toivotaan, että se saadaan siitä mallista tässä parlamentissa työryhmässä, siis vielä ministeriöitten johdolla, sillä lailla, että se on vetovoimainen ja palvelee vahvasti myös alueita — yliopistoja mutta myös yrityksiä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

14.06 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat järkeviä ja kuuliaisia. Ne kansalaiset, joilla on määräaikainen kiinteähintainen sopimus, ovat säästäneet 10 prosenttia sähköä, ja ne, joilla on markkinahintainen sopimus, ovat säästäneet 20 prosenttia. Minä en ainakaan henkilökohtaisesti usko, että toteutuvat ne uhat, mitä esitetään, että jos sähkön hinta alenee tai tulee hintakatto, niin suomalaiset eivät enää säästä. Kyllä he ymmärtävät, missä me mennään.

Edustaja Kulmuni mainitsi täällä datahubin, ja sen perusteella — ainakin marraskuun tietojen perusteella — Suomessa on 3,8 miljoonaa sähkönkulutuspaikkaa ja kaksi miljoonaa on määräaikaisia, eli enemmistö on turvassa. Itse asiassa, jos ajatellaan alv:n laskua, heidän sähkölaskunsa on pienentynyt.

Mutta kun kyseessä on erittäin epäoikeudenmukaiset sähköarpajaiset, niin kysynkin ministeriltä: pitäisikö meidän ottaa myös sähkölaskun vastinpari eli sähkönsiirtolasku tarkasteluun mukaan? Siellähän on sähkövero. Tehdään tällainen hybridimalli, millä autetaan juuri niitä kansalaisia ja yrityksiä, jotka ovat hädässä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Hanna.

14.07 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kiittää hallitusta siitä, että on panostettu itäisen Suomen elinvoiman vahvistamiseen tässä hankalassa tilanteessa, joka nyt Venäjä-suhteiden katkettua itäisessä Suomessa on. Mutta on tärkeää, että näitä toimia myös jatketaan, koska tähän oli vain alku ja näkymät tietenkin ovat huonot tästä eteenkinpäin. On ollut hienoa, että nämä toimet on suunnattu siten, että ne nimenomaan vahvistavat elinvoimaisuutta ja tukevat sitä. Eli siis osaamiseen ja koulu-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

tukseen sekä sitten vähäpäästöisen energian edistämiseen pitää edelleenkin panostaa, koska se luo pohjaa sitten näille uusille investoinneille, joita alueella kipeästi kaivataan.

Tärkeätä olisi ratkaista tämä tuulivoiman ja tutkateknologian yhteensovittaminen, jossa nyt on tämä selvitysmies Arto Rätty tätä selvitystä tekemässä. Olisin kysynyt ministeriltä: onko siitä mitään tietoa, kuinka se selvitystyö on edennyt ja minkälaisia johtopäätöksiä sieltä löytyisi? Olisi tietysti huoltovarmuudenkin näkökulmasta tärkeää, että meillä olisi alueellisesti kattava tuulivoiman tuotanto.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

14.08 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kohtuuttomat sähkölaskut ovat ajaneet suomalaiset perheet ja yritykset ahdinkoon. Sähkökriisi ruokkii lisäksi tuhoisaa inflaatiota. Valtaosa Suomen sähköntuotannon kustannuksista ei ole muuttunut yhtään mihinkään. Tuuli, vesi ja ydinvoima kustantavat ihan yhtä vähän kuin aiemmin. Sähkön hinta on silti suomalaisille kymmenkertainen. Sähköyhtiöt takovat voittoa. Tämä yhtälö tuntuu suomalaisista niin vääraltä.

Sähkön niin sanotun markkinahinnan määrää sähköpörssin hinnoittelutapa, jossa kaikki tuotetut megawattitunnit saavat sen kalleimman läpi menneen tarjouksen mukaisen hinnan, yleensä kalleimman tuotantotavan hinnan. Tämähän ei ole mikään markkinoiden laki, tämä on poliittinen päätös ollut päättää tällainen hinnoittelumalli. Tätä mallia pitää muuttaa sähkönkäyttäjille oikeudenmukaisemmaksi. EU valmistelee muutosta tähän markkinamekanismiin, hinnoittelumalliin. Kysyn ministeri Lintilältä: miten te olette ennakkovaikuttaneet EU:ssa, jotta se ratkaisu, jota komissio esittää, olisi Suomen edun mukainen?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kosonen.

14.09 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille pitkän syksyn töistä. Aikamoiset hommat teillä ovat olleet hoidettavina, eivätkä ne tähän jouluun todellakaan lopu.

On helppo jatkaa edustaja Holopaisen avauksesta tämän Itä-Suomi-ohjelman suhteen ja myös tuulivoiman suhteen. Eli kyllä se on niin, että Itä-Suomeenkin sitä tuulivoimaa pitää aika piankin päästä rakentamaan. Toivottavasti selvitysmies Rätty saa siihen tuloksia. Itä-Suomi-ohjelma on monipuolinen ja todellakin vasta alku, sitä pitää jatkaa ensi kaudella. Nämä vaikutukset ulottuvat tosi pitkälle.

Olisin kysynyt ministeri Lintilältä: Gasgrid on julkaissut vetyverkkotyön ja -kartan, ja siinäpä vetyverkko ulottuu Lappeenrannasta etelän ja länsirannikon kautta Ruotsiin, mutta Itä-Suomi ammottaa tyhjyyttään. En todella toivo tällaista tulevaisuudenkuvaa kyllä Itä-Suomelle, että oltaisiin muun muassa siitä vetytalouden kehityksestä ulkopuolella. Mitä tähän tuumaatte?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

14.11 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti suomalaiset ovat viime aikoina joutuneet maksamaan sähköstään kohtuuttoman kovia hintoja, ja on erittäin tärkeää, että tähän puututaan nyt ja pyritään auttamaan suomalaisia vaikeimman

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

yli. Kysyisin kuitenkin erityisesti energiaministeri Lintilältä: olettehan nyt tehneet suunnitelmia ja valmisteluja jo pidemmälle tulevaisuuteen, sillä kuten tässä talousvaliokunnan puheenjohtaja Grahn-Laasonen jo totesi, koko valiokunta on ollut huolissaan siitä, kuinka heikosti on valmistauduttu tähän jo ennalta nähtyyn kriisiin? Eilen A-studiossa TEMin asioista vastaava valmistelija Huttunen totesi, että viikko sitten rykäistiin nämä nyt tehdyt tukitoimet. On kuitenkin tiedetty jo kesästä asti, että esimerkiksi kaasusta todennäköisesti tulee pulaa, koska kaasun hinta määrittelee energian hintaa, kuten tässä aiemmin kuultiin. On tiedetty, että kriisi todennäköisesti on edessä. Kai te nyt ainakin tulevia talvia ja tulevia vuosia varten aloitatte valmistelun ajoissa?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haatainen, kolme minuuttia.

14.12 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia hyvistä puheenvuoroista ja asiaan osuvista kysymyksistä.

Edustaja Kulmuni kysyi tästä julkisen talouden tasapainottumisesta. Valtiovarainministeriö on arvioinut näitä, ja julkisen talouden tasapaino on vahvistunut mutta ei niin paljon kuin siinä tiekartassa asetettiin tavoitteeksi. Valtiovarainministeriön arvio on, että työllisyistoimet ovat vaikuttaneet julkiseen talouteen myönteisesti 560 miljoonan edestä ja osa tästä sitten tulee valtiontalouteen vaikuttavana. Meillä on 123 000 työllistä enemmän kuin silloin, kun tämä hallitus aloitti. Työllisyysaste on nyt ennätyskorkealla, 74,7 prosenttia. Nuorisotyöttömyys alenee, maahanmuuttajien työllisyys nousee koko ajan, ikääntyneiden työllisyysaste nousee, pitkäaikaistyöttömyys laskee — eli kaikilla näillä keskeisillä osaluilla, jotka näkyvät sitten myönteisesti, ja ihan budjetissakin työttömyysmenot vähenevät ja ihmisten osallisuus kasvaa, ja tämä pitkällä tähtäimellä tuottaa sitten myöhemmin vuosina plussaa. Edustaja Filatov aivan oikein kuvasi tässä sen, millä tavalla työllisyysaste on yhteydessä talouteen.

Edustaja Satonen ja samoin myös edustaja Sjöblom otti esille tämän kohtaantokysymyksen ja pula-alat, sen, mitä on tehty. Edustaja Sjöblomille tästä työvoimapulasta, siitä, onko työperäiseen maahanmuuttoon puututtu: Kyllä, tämä hallitus jos mikä on tehnyt ihan hartiavoimin töitä tämän eteen. Pikakaista on tehty. Prosesseja on nopeutettu lupahakemuksissa. Pikakaista, kaksi viikkoa startupeille ja erityisosaajille ja heidän perheenjäsenilleen, on nyt totta. Se on noin yhdeksän päivää tällä hetkellä. Ja kaikille työperäiseen maahanmuuttoon tänne pyrkiville pyritään kuukauden mittaiseen käsittelyprosessiin. Siinä on vielä ollut ongelmia näissä tietojärjestelmädigitalisoinneissa, mutta siihen kyllä pyritään ja ollaan se kyllä saavuttamassa, mutta katsotaan, saadaanko se keväällä ihan siihen maaliin.

Lisäksi sitten olen laatinut tämän Työvoimatiekartta-hankkeen jo vuosi sitten, puolitoista vuotta sitten käynnistin sen. Siinä siis työmarkkinaosapuolten kanssa yhdessä eri aloilla käydään läpi, mikä on työvoiman tarve, kuinka paljon tarvitaan ulkomaista työvoimaa rekrytoitavaksi, ja mitkä ovat pula-aloja ja mitkä ovat näitä kohtaantokysymyksiä. Ja tässä on — edustaja Satonen viittasi tähän — olennaista erottaa, mikä on työvoimapulaa ja mikä on kohtaantokysymystä. Molemmista koulutus on ihan ykkösasia, että me pystytään saamaan meidän jo nyt työelämässä olevista ja sitten nuorisoiäloukista yhä enemmän paremmalla koulutuksella työmarkkinoille. Ja tietenkin iso asia on jatkuvan oppimisen uudistus, joka on tämän hallituksen toimesta tehty ja joka tulee myös edesauttamaan sitä, että siellä työelämässä pysytään, kun sinne on menty.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

Edustaja Reijonen kysyi, miten helpotetaan yksin yrittäviä ensimmäisen työntekijän työllistämisessä. Meillä on tämä kokeilu nyt käynnissä, eli yhden vuoden ajalta maksetaan tämmöinen rekrytointituki, puolet palkasta, jos palkkaa työntekijän. Näiden hakeminen päättyy tänä vuonna, mutta ne maksetaan vielä vuoden 23 loppuun saakka. Seuraavan hallituksen pohjalle on sitten siitä näkyvissä, mitä sillä on saavutettu.

Sitten, mitäs täällä nyt sitten vielä oli, mutta tässä nämä päällimmäiset. Eli kyllä, työllisyystilanne on todella hyvä nyt, ja nyt täytyy vain jatkaa näitä toimia ja pitää huolta siitä, että edessä hämmästyttävä talouden taantuma ei pääse näitä lukuja myöskään heikentämään. Tämän työperäisen maahanmuuton osalta sanon, että siinä kyllä Suomi on lähtenyt takamatkalta. Tämän hallituksen aikana työperäisen maahanmuuton asiat on siirretty tänne TEMiin työministerin vastuualueelle ja sillä tavalla saatu tämä kytköksiin tähän työllisyyspolitiikkaan muutoinkin.

Anteeksi, unohdin Filatovin kysymyksen. Terveys ja työllisyys, se on tärkeä teema, koska mielenterveysongelmat tuntuvat niin nuorten kuin varttuneemmankin väen keskuudessa olevan vain kasvamaan päin. Siinä mielessä tulevien hyvinvointialueiden ja näiden tulevien työvoima-alueiden ja kuntien välinen yhteistyö on saatava todella tiiviiksi näiden osalta mutta myös muilta osin, esimerkiksi kaikki kuntouttava toiminta. [Puhemies koputtaa] Kuntoutuksen tarveselvityksiin pitää päästä nopeammin. On aivan liian hidasta, että joudutaan pitkiä aikoja odottelemaan, että edes saadaan ihmisen tilanteesta selkeä käsitys.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

14.17 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa puhemies! Tässä useampikin kysyi eilen esitelyjen mallien taustaa ja sitä, miksei valmistelua näistä oltu aloitettu aikaisemmin. Budjettiriihen yhteydessä tehtiin päätökset, siellä oli tämä alvi, sitten oli verovähennys ja energiatuki. Ja nämähän alkavat molemmat, niin tuki kuin tuo veropuoli, vasta vuodenvaihteessa, ja silloin hallitus kirjasi, että koska energian hinnan ennustaminen on äärettömän vaikeaa tässä tilanteessa, niin hallitus varaa itselleen oikeuden myöhemmin tarkistella toimien mittaluokkaa. Sen jälkeen kyllä energiaosasto alkoi seuraamaan kansainvälisesti kaikkia malleja, ei vain näitä, joitten mittaluokkaa oli mahdollista sitten myöhemmin tarkastella. Oikeastaan se, että pystyttiin sitten, sanotaan nyt, viikossa — ja muutama päivä päälle — saamaan nämä mallit aikaiseksi, on sen ansiota, että energiaosastolla käytiin kansainvälisiä malleja läpi: mallinnettiin niitä Suomeen, mitkä osiot sieltä voisivat olla Suomessa käytettävissä, mitkä eivät ja mitä hintaluokkaa niille on tullut, mitä kriteerejä siellä on käytetty.

Se, että olisi tehty edeltä käsin niin kuin pöytälaatikkoon hallituksen esitys, ei olisi sinällensä ratkaissut asiaa, koska se ongelma tulee enemmänkin siitä, että energiayhtiöt joutuvat omia tietohallinto-ohjelmiaan muuttamaan näitten perusteella, ja yksikään yhtiö ei lähde muuttamaan niitä, mikäli ei ole olemassa voimassa olevaa lakia. Jos tehdään laatikkoon mahdollisesti käyttöön otettava esitys, niin sitä ei lähdetä tekemään. Näin uskallan väittää. Meillä taitaa olla pikkusen reilu 60 yhtiötä. Eli se ei olisi sinällensä tullut tätä dramaattisesti muuttamaan.

Sitten edustaja Kulmuni kysyi datahubin ja tulotietorekisterin käytöstä. Erittäin potentiaalinen, ongelmana on yksityisyydensuoja, eli meillä on erittäin vahva yksityisyydensuoja. Esimerkiksi ristiinajoja ei saa tehdä, eli tämä on sellainen keskustelu, jota varmasti kyl-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

lä käydään. Mutta se tavoite, että ne olisivat talvelle 24 sitten paremmin kohdistuvia vielä — ilman muuta.

Edustaja Puisto kysyi tki-koordinaatiosta. Tällä hetkellä se on ollut lähinnä tiede- ja innovaationeuvoston puolella, että pysytään isossa kaavassa. Mutta te olette täsmälleen oikeassa, että siihen pitäisi vielä vahvemmin saada semmoinen konkretian taso. Vaikka siellä neuvostossa istuu teollisuuden edustajia tai Business Finlandin edustajia, niin vielä enemmän sitä semmoista, voisiko sanoa, varsinaista peruskauraa, sen tekemistä, tarvitaan ja sen koordinoitua.

Edustaja Kemppi kysyi komponenttiriippuvuudesta. Euroopan tasolla erittäin iso ja ihan globaalisti. On olemassa hankkeita, mutta erittäin isoja.

Harjanne kysyi, miten voitaisiin vielä vauhdittaa vihreää siirtymää. Kyllä vety on tällä hetkellä se, joka tulee joka puolella vastaan. Jos joku ala on tällä hetkellä kuuma, niin se on vety. Ja se tulee täällä itse asiassa useammassakin esille. Kun ulkomainen investoija ottaa yhteyttä, hänen ensimmäinen kysymyksensä on ”Onko teillä tuulivoimaa? Jos ei ole tuulivoimaa, onko teillä ydinvoimaa?” — jotta he saavat tuotettua vetyä. Tämä on tällä hetkellä aivan ylivoimainen kysymys, ihan sama minnepäin menee. [Petri Hurun välihuuto]

Edustaja Pirttilahti puhui veturirahoituksesta. Se on vielä BF:ään olemassa, eli se kannattaa katsoa.

Edustaja Eestilä puhui näistä siirtohinnoista. Ne ovat onneksi laskeneet nyt sitten sen korkean sähkön hinnan kautta. Mutta siellä voisi olla vieläkin liikkumavaraa.

Edustaja Holopainen kysyi Rädyn työstä. Rädyn työ on kesken, ja se loppuu muistaakseni helmikuun lopussa, jos oikein muistan.

Edustaja Kosonen, Gasgrid: minä toivon, että Itä-Suomessa on sitä teollisuutta, joka on valmis sitä vetyä käyttämään.

Edustaja Vestman kysyi EU-ennakkovaikuttamisesta. On vaikutettu useammallakin taholla, on käyty läpi komission kanssa, ja samalla on myös tuotu sitten tätä tukkukattohinta, jota on yritetty ajaa sinne 2 000:een, eli näitten puolella on kyllä vaikutettu.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan. — Edustaja Malm.

14.23 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Kulunut vuosi on varmasti opettanut meille paljon ja vahvistanut myös jo aiemmin tehtyjen päätösten merkittävyyttä. Tämän vuoden aikana on käynyt entistä kirkkaammin selväksi se, että vihreän siirtymän tukeminen ei ole vain ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa vaan myös Suomen turvallisuutta ja työmarkkinoita vahvistavaa politiikkaa. Jokaisella sentillä, jolla olisimme jatkaneet fossiilisen energian ostamista Venäjältä, rahoittaisimme Venäjän järkyttäviä tekoja Ukrainassa.

Arvoisa puhemies! Työllisyyden ja talouden vahvistaminen kulkevat käsi kädessä. Talouden ja yritysten tukeminen koronavuorissa on osoittautunut oikeaksi valinnaksi työttömien kurjistamisen sijaan. Tulevaisuudessakin kasvun tukeminen vaatii panostuksia osaamiseen, koulutukseen sekä tutkimus- ja kehitystoimintaan. Tuemme työllistymistä panostamalla palveluihin, vahvistamalla kotoutumisen resursseja, tukemalla työurien pidentämistä, auttamalla Ukrainasta sotaa pakenevia. Olen tyytyväinen, että valtio tukee ukrainalaisten kotouttamista lisäämällä poikkeuslausekkeella TE-toimistojen toimintamenoihin 4,8 miljoonaa euroa ja kotouttamiskoulutuksiin 21,5 miljoonaa euroa.

Vaikka yleinen taloustilanne on vaikea ja Venäjän aloittama hyökkäyssota aiheuttaa epävarmuutta, on yhteiskuntamme resilienssi eli sitko ottaa kriisejä vastaan kuitenkin hy-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

vä. Vaikeista ajoista huolimatta hallitus on onnistunut työllisyysprosentin nostamisessa ennätysellisellä tavalla tehdessään määrätietoisesti työllisyyspäättöksiä läpi koko kauden. Meillä on nyt 100 000 työllistä enemmän kuin vaalikauden alussa. Nuorisotyöttömyys on alemmalla tasolla kuin kertaakaan 90-luvun laman jälkeen, työllisyysaste korkeammalla kuin kertaakaan mittaushistoriassa, ja kokoaikaisen työn määrässä Suomi on siirtynyt Pohjolan kärkeen. Valtiovarainministeriön arvion mukaan hallitus on itse asiassa tehnyt kautensa puoliväliin mennessä enemmän työllisyystoimia kuin edellinen hallitus yhteensä.

Jos kohtaisimme talouden haasteet huonommassa tilanteessa, näyttäisi ensi vuosi vieläkin vaikeammalta. Tässä tilanteessa tärkeintä on jatkaa työllisyysasteen nostamista ja koulutukseen panostamista. Ensi vuoden talousarvioesityksessä toteutetaan hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita eli koulutus- ja osaamistason nostoa, oppimiseröjen kaventumista ja koulutuksellisen tasa-arvon lisäämistä. Suomi nousee osaamisella.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman työelämäpolitiikkaa koskeva osio on otsikoitu sopivasti: ”Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi”. Tällä hetkellä sopimusjärjestelmää on rikottu ja yhteisiä pelisääntöjä tunnutaan haluavan entistä vähemmän. Se on sääli maassa, jossa on aiemmin pyritty aina sopimaan kaikesta yhdessä: on ensin väännetty kättä ja sen jälkeen paiskattu kättä päälle, kun sopu on löytynyt. Työntekijät haluavat jatkossakin turvata oikeutensa, sillä yksittäisen työntekijän on raskasta lähteä taistelemaan oikeuksistaan isoja yrityksiä vastaan. Siitä kertoo omaa kieltänsä sekin, että sopimuskulttuurin heikentymisen myötä myös työntekijöiden järjestäytymisaste on kasvanut, Teollisuusliiton kohdalla jopa lähes 15 prosenttia. TES-neuvotteluja on tehtävä toimivammiksi, ei vähemmän toimiviksi. Tarvitsemme laadukkaita, hyväpalkkaisia ja korkean jalostusasteen työpaikkoja. Tämä maa ei aikanaan noussut orjatyömarkkinoilla eikä tule niin tekemään jatkossakaan.

Jokaisen osapuolen on yhdessä tehtävä töitä toimivan mallin löytämiseksi ja suomalaisten työmarkkinoiden tasapainottamiseksi. Paikallinen sopiminen työpaikoilla on jo nyt mahdollista. Järjestäytyneellä työnantajalla on mahdollisuus sopia monestakin asiasta paikallisesti, kuten viikkotyön aloituksesta ja lopetuksesta, tuotantopalkkioista, työvuorojen pituuksista, työaikapankista ja joustovuorosopimuksista. Jos työnantajalla aidosti on tahtoa sopia paikallisesti, se on siis täysin mahdollista jo nyt.

Myös työehtosopimusten yleissitovuus on tässä maassa yhteisesti sovittu asia, ja yleissitovuudella on suomalaisten vahva tuki. Jos paikallista sopimista edistetään poistamalla työehtosopimusten yleissitovuus, kuten usein on esitetty, asettaisi se työntekijän alttiiksi palkkasyrjinnälle ja työehtojen heikennyksille. Emme kaipaa tällaista yhtään määräänsä enempää suomalaisille työmarkkinoille. Toivonkin jatkossakin tiukempaa työtä alipalkkauksen estämiseksi ja palkka-avoimuuden edistämiseksi. On sääli, että lakiuudistus palkkatasa-arvosta kaatui tällä kaudella.

Arvoisa puhemies! Suomi nousee osaamisella, reiluilla työmarkkinoilla ja arjen turvallisuudella. Työelämällä voi olla joko vahvistavaa tai heikentävää vaikutusta ihmisen turvallisuudentunteeseen. Toivon, että pyrimme myös jatkossa vahvistamaan suomalaisten turvallisuudentunnetta vahvistamalla suomalaisia työmarkkinoita, luomalla laadukkaita työpaikkoja sekä tukemalla yritysten ja sitä kautta työpaikkojen säilymistä yli kriisien.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Filatov. [Tarja Filatov: Arvoisa puhemies, onko kyseessä normaali puheenvuoro?] — Normaali puheenvuoro, kyllä. [Tarja Filatov: Okei, kun listassa näkyy tässä välissä niin monta henkilöä minun kohdallani, niin sen takia hämmäs-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

telin.] — Hetkinen. [Tarja Filatov: Miten toimitaan?] — Totta. Minulla on puhujalista ryhmittäin, mutta tämä pitää saada pyyntöjärjestykseen. Olisiko tämä nyt oikea? [Eduskunnasta: Virta, Sofia on seuraava.] — Ei tämäkään. Nyt on erikoista. — Nyt nämä ovat numerojärjestyksessä, äsken olivat ryhmäjärjestyksessä. — Edustaja Virta.

14.29 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Jotta me voimme ylläpitää hyvinvointiyhteiskuntaa, on pidettävä huolta siitä, että meillä on vahva ja kriisinkestävä valtiontalous, sellainen, jossa on liikkumavaraa kovienkin tilanteiden keskellä turvata siellä kaikkein haavoittuvimmissa asemissa olevista huolehtiminen. Näkymät ovat huolestuttavia, mutta kriiseistä on selvitty, kuten tämä hallitus on osoittanut, ja niistä kyllä selvittää jatkossakin, mutta realiteetit on oltava valmis tunnustamaan ja vaikeitakin päätöksiä kestäväällä otteella tekemään. Tämä hallitus on lisännyt työllisyyttä, ja se on kiitoksen arvoinen asia ottaen nimenomaan huomioon, minkälaisen kriisiympäristön keskellä on toimittu.

Samaan aikaan enemmän pitäisi puhua tuottavuudesta ja sen lisäämisestä. Se on olennaisen tärkeää tilanteessa, jossa meillä on koko ajan vähemmän työikäisiä suhteessa hoidon tarpeeseen oleviin, ja juuri tuottavuuden näkökulmasta esimerkiksi nämä panostukset tki:hin ovat keskeisiä. Esimerkiksi sote-palveluiden kestävämmästä kustannuskehityksestä selviämiseksi on täysin kriittistä, onnistutaanko, saadaanko kehitettyä teknologiaa ja sitä käyttöönotettua yhä enemmän, meidän kun on kyettävä saamaan enemmän aikaan vähemmällä tekijämäärällä. Se ei ole kovin helppo yhtälö mutta se on kyllä mahdollinen, jos huolehdimme esimerkiksi koulutuksesta ja sen rahoituksesta. Mutta samaan aikaan on totta, että vaikka me saisimme kaikki Suomessa olevat kynnet kykenevät töihin ja saisimme tuottavuutta lisättyä, se ei tällä väestörakenteella riitä. Kaikille siis lienee selvää ja tässäkin salissa on lukuisia kertoja kuultu, että me tarvitsemme osaavia tekijöitä Suomen rajojen ulkopuolelta. Se taas ei ole myöskään helppoa tilanteessa, jossa kilpailu kansainvälisesti kovenee koko ajan, ja meidän on onnistuttava huolehtimaan, että me ollaan sellainen maa, johon halutaan tulla töihin, johon halutaan tulla kuulumaan osaksi tätä yhteiskuntaa. Siinä näillä lupaprosesseilla on merkittävä rooli. Esimerkiksi meitä pienemmästä Virosta olisi otettavissa mallia siinä, miten nopeasti prosessit ja luvat voivat edetä. Ratkaisevaa voi kuitenkin olla myös esimerkiksi se, miten on saatavilla kansainvälistä, englanninkielistä varhaiskasvatusta tai perusopetusta, ja sen takia meidän tulisikin arvioida maabrändiä kokonaisvaltaisesti, arvioida, miltä se näyttää heille, jotka valitsevat, lähdetäänkö töihin Tanskaan vai Suomeen vai Hollantiin.

Viimeisenä nostona haluaisin mainita yrityksiin panostamisen. Mielestäni tämä hallitus on niin tehnyt, ja niin täytyykin tehdä, sillä yritykset ovat koko Suomen talouden tukijalka ja kivipohja. Se, että me panostaisimme jatkossa nimenomaan keskisuuriin yrityksiin, on keskeistä, koska siellä on eniten kasvupotentiaalia, sinne syntyvät ne työpaikat — ja liittyen siihen, että me onnistumme turvaamaan ennustettavan talouden näkymän, ennustettavan toimintaympäristön yrityksille, meillä on kyllä Suomessa yrityksiä, jotka haluavat kasvaa ja kantaa kortensa kekoon tämän yhteiskunnan ylläpitämiseksi. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen poissa. — Edustaja Reijonen.

14.31 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsitellään elinkeinoasiaa. Tästä sähköasiasta on tosiaan huomioitava, että monet ihmiset ovat vaikeuksissa sähkölaskujen kanssa. Hallitus on tässä nyt toimenpidettä suunnittelemassa.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

Perussuomalaiset ovat ottaneet siihen useasti kantaa, että vihersiirtymää pitäisi vähän nyt höllentää ja että tämmöisenä aikana ei ihan kaikkea pitäisi tehdä niin, mitenkä on ajateltu, koska nyt ovat ajat muuttuneet. Monessa asiassa voitaisiin miettiä, onko pakko nyt ilmastoasioissa ihan viimeisen päälle tehdä vai voisiko vähäsen pakittaa asioissa tilanteen mukaan.

Moni kuntalainen ja kansalainen kysyy näissä sähköasioissa, kun on luvattu tulevaisuutta rahaa, tämmöisistä avustuksista ja muista: miten tiedottaminen käytännössä hoidetaan? Eivät ihmiset välttämättä löydä sitä Kelan sivuilta — kaikilla ei ole tietokoneita, ei pysty käymään. Miten se tiedottaminen oikeasti hoidetaan, jotta jokainen tietää, mitenkä näitä tukia sitten haetaan ja kuka näitä hakee ja miten se kannattaa tehdä?

Ja toisena haluaisin kysyä, kun puhuttiin työllistamisestä ja työllisyydestä, siitä, että työllistäminen on nyt kovasti noussut: kun siihen lasketaan myös osa-aikatyötyöllistäminen ja tämmöiset hanketyöllisyysjutut ja muut, niin paljonko kokopäiväisiä työntekijöitä on tullut käytännössä lisää? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Könttä poissa. — Edustaja Multala.

14.33 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Olen valitettavasti viime aikoina joutunut viettämään aika paljon aikaa sairaaloissa, niin perustasolla kuin erikoissairaanhoidossa. Siellä ei voinut välttyä huomaamasta sitä, että meillä todella jo nyt, tällä hetkellä, melkein koko perusterveydenhuolto lepää työperäisen maahanmuuton varassa. Ministeri Haatainen mainitsi tuossa, että erityisasiantuntijoiden ja startup-yrittäjien ja niin edelleen työluopia on pystytty nopeuttamaan merkittävästi ja nyt keskitytään sitten jatkossa työntekijöiden työluopiiin. Tämä on äärimmäisen kriittinen ja tärkeä kysymys, ja tuntuu välillä, että meillä ehkä julkinen sektori on noin ylipäättään hitaampi toimimaan esimerkiksi kansainvälisessä rekrytoinnissa kuin yksityiset yritykset. Olen ollut havaitsevani, että heillä on enemmän osaamista siinä, kuinka esimerkiksi suoraan vaikkapa joistakin Aasian maista tänne joko sopivan koulutuksen saaneita tai sitten pienellä muuntokoulutuksella meillä työskentelemään kykeneviä osataan rekrytoida. Kuinka paljon ministeriö keskustelee yritysten kanssa siitä, miten pystyisimme parantamaan kansainvälistä rekrytointia myös julkisella sektorilla, missä meillä tällä hetkellä, esimerkiksi siellä sosiaali- ja terveydenhuollossa, on huutava pula ammattilaisista?

Arvoisa puhemies! Haluan myös sanoa muutaman sanan tästä energiakysymyksestä. Tuossa ministeri Lintilä äsken totesi, että HE:tä ei kannata valmiiksi pöytälaatikkoon tehdä. En usko, että meistä kukaan täällä ikään kuin sitä vaatii. Ehkä tässä nyt itse ajattelen niin, että kun meillä on juuri ollut pohjalla koronakriisi, joka oli meille tuntematon, uusi asia, siitä varmasti opimme sen, että me emme voi tietää kaikkea mutta paremmalla valmistautumisella pystymme varautumaan tuleviin kriiseihin. No, nyt meillä on päällä se seuraava kriisi, ja tämän kriisin ikään kuin juurisyyt me kaikki tiedämme, ja osan niistä vaikutuksista me pystyimme hyvin ennakoimaan — tai ainakin useimmat asiantuntijat pystyivät ennakoimaan esimerkiksi tämän energian hintakriisin ja saatavuuskriisin, jotka meillä tällä hetkellä on. Alkuun ne näkyivät enemmän öljyssä, nyt tällä hetkellä kaasun hinnan kallistumisena, ja siten ne vaikuttavat tietenkin koko sähkön hintakehitykseen. Tämä on Euroopan laajuinen ongelma, kuten me kaikki tiedämme, ja osa ratkaisuista silloin syntyy EU-tasolla.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

Itse peräänkuulutin aiemmassa kysymyksessäni sitä, että meillä olisi tämmöistä skenaarioajattelua: varautumista siihen, että kun joitakin asioita viedään eteenpäin EU:ssa, niin jos näyttää siltä, että ne eivät sieltä synny riittävän nopeasti, meillä on rinnalla omaa valmistelua, jossa voimme sitten ennakoida niitä ratkaisuja. Tai jos siellä syntyykin ratkaisu, kuten eilen syntyi ratkaisu kaasun hintakatosta, niin voimme sitten keskittyä muunlaisiin ratkaisuihin täällä Suomessa ja varautua erilaisiin tilanteisiin, joita aivan varmasti tulee vielä tulevienkin vuosien aikana. Kysyn nyt vielä uudestaan, kun ministeri Lintilä siellä istuu: ollaanhan tällaista valmistautumista ja varautumista tekemässä siellä ministeriössä?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Kauma.

14.36 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa keskusteluun Suomen viennin. Nimittäin täällä on useissa puheenvuoroissa tuotu esille, että sehän on meillä tällä hetkellä hyvin pitkälti suurten yritysten varassa edelleen. Ja jos oikein muistan, niin Sipilän hallituskaudella tavoite oli kaksinkertaistaa pk-yritysten vienti vuoteen 2020 mennessä, mutta sellaista tavoitetta en ole tämän hallitusohjelman puitteissa nähnyt.

Arvoisa puhemies! Minulla on ollut mahdollisuus vierailla useissa Suomen edustustoisissa ulkomailla myös tämän vuoden aikana, muun muassa Yhdysvalloissa, Kanadassa, Singaporessa, Espanjassa ja Unkarissa, ja kaikissa niissä on oikeastaan sama asia korostunut, eli siellä tehdään aika pienillä resursseilla edelleen Suomen vientiponnistuksia. Tiedän, että tämä kuuluu osittain ulkoministeriön hallinnonalaan, mutta haluan tuoda esille sen, että mielestäni Business Finland -malli kaipaisi uudistuksia. Me voisimme varsin hyvin ottaa esimerkkiä esimerkiksi Alankomaista ja Tanskasta, jotka ovat maita, jotka ovat jo paljon meitä pidempään harjoittaneet kansainvälistä kauppaa. Itsestäni tuntuu siltä, että varsin monet pienet yritykset, jotka meiltä haluavat lähteä ulkomaankauppaa tekemään, ovat aika yksin sen toimintansa kanssa. He tarvitsisivat apua, suurten yritysten veturitukea ja erilaisia konsortioita, joissa he voisivat sitä omaa osaamistaan tarjota. Kysyisin, ministeri, teiltä: oletteko pohtinut uutta mallia Business Finlandille tässä suhteessa?

Mutta, arvoisa puhemies, tästä pääsenkin toiseen aiheeseen, ja se on työperäinen maahanmuutto, josta täällä muutamat muutkin ovat puhuneet. Havahduin siihen, kun noin kuukausi sitten Helsingin Sanomat julkaisi OECD:n tilaston, jossa Suomi oli listalla numero 18, kun mitattiin ulkomaalaisten näkemyksiä siitä, miten houkutteleva maa Suomi on työperäiselle maahanmuutolle. Siellä muut Pohjoismaat olivat paljon meitä edellä. Esimerkiksi kotikaupungissani Espoossa, kun Aallon opiskelijoilta on kysytty, kuinka moni heistä voisi jäädä Suomeen töihin, noin puolet voisi jäädä, ja noin 20 prosenttia EU- ja Eta-maiden ulkopuolisista opiskelijoista sitten jää Suomeen töihin, ja osasyynä ovat erilaiset lupaprosessit ja käytännöt, jotka hankaloittavat sitä toimintaa. Kysyisin teiltä, ministeri Haatainen: millä tavoin olette omalta osaltanne edistäneet tätä asiaa? Tähänhän liittyy tietenkin myöskin tämä ukrainalaisten tilanne. Meillä on tällä hetkellä käsitykseni mukaan yli 47 000 ukrainalaista Suomessa, ja monet heistä haluaisivat tehdä töitä, mutta aika hankalaa heidän on työllistyä, ja sitten yksityiset ja kolmas sektori ja eräänlaiset hyväntekijäjärjestöt ovat yrittäneet saada heitä kohtaamaan yritysten ja työnantajien kanssa, mutta aika heikoissa kantimissa se on, jos ei tähän valtiolta löydy apuja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sjöblom.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

14.39 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Suomen tulee kasvaa kestävästi. Kestävä kehitys, ympäristöstä huolehtiminen, ekologinen ja eettinen kestävyys eivät ole vastakohdita hyvälle taloudenhoidolle tai talouskasvulle. Itse asiassa ne kävelevät tänä päivänä käsi kädessä. Työ muuttaa muotoaan koko ajan ja luultavasti tulevaisuudessa vielä nopeammin. Meidän on kehityttävä siinä mukana ja kyettävä muuttamaan ajatteluamme.

Suomen tavoitteena on tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan panostaminen niin, että vuoteen 2030 mennessä ne olisivat 4 prosenttia bruttokansantuotteesta, ja se on erittäin kannatettava tavoite. On tärkeää, että tki-rahoituksen jatkuvuus turvataan tulevaisuudessa. Se luo ennustettavuutta ja lisää luottamusta mutta kertoo myös siitä, että me uskomme tieteelliseen tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin, mitä maassamme syntyy. Lisäksi pitäisi myös kehittää toimenpiteitä, jotka kannustaisivat ja aktivoisivat yksityistä puolta investoimaan tki-toimintaan. Työmarkkinat ovat yhä enemmän globaaleja, ja trendi varmasti kasvaa enemmän kuin vähenee. Siksi myös, kuten tuossa aiemmin jo keskustelussa tuli ilmi, panostukset työperäiseen maahanmuuttoon ovat tärkeitä, lupaprosessien nopeuttaminen ja helpottaminen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Filatov.

14.41 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Työllisyys on todellakin ennätystasolla, ja siitä voimme olla tyytyväisiä. Tällä vaalikaudella itse asiassa ylitettiin reilusti tuo 100 000 uuden työpaikan maaginen raja, jota on aina pidetty hallituskaudella yhtenä mittarina, että jos sen yli päästään, niin ollaan onnistuttu — vaikka korona tiputti meidät väliaikaisesti aika reilusti miinukselle. Ilahduttavaa on se, että myös viime aikoina työtuntien määrä on kääntynyt kasvuun, koska itse asiassa sillä, millaisia työpaikkoja meillä on ja miten ehjästi ne ihmisen talouden ja toimeentulon turvaavat, on iso merkitys. Me olemme pitkään haikailleet pohjoismaisen työllisyysasteen tasolle, ja nyt huomaamme, että me olemme sillä. Itse asiassa työtunneilla mitattuna olemme kärkeä, ja sekin on sellainen virstanpylväs, josta kannattaa olla tyytyväinen. Työllisyysasteemme on toki hieman alhaisempi kuin Ruotsissa ja Tanskassa, mutta työtunneilla korjattuna työllisyysasteemme on korkeampi kuin Ruotsissa, Norjassa tai Tanskassa.

Nyt sitten keskustelua käydään siitä, onko työllisyydellä ollut riittävä merkitys julkiseen talouteen. Tässä kannattaa muistaa, että kyse ei ole vain työpaikoista, vaan kyse on siitä kokonaisuudesta, miten meidän julkinen taloutemme määrytyy. Jos vaikkapa kestävyysvajetta arvioidaan, niin se ero, joka verrokkeihin tulee, tulee pikemminkin siitä, että veroaste Ruotsissa ja erityisesti Tanskassa on korkeampi kuin meillä Suomessa — meillä itse asiassa veroaste on alentunut tämän hallituskauden aikana, vaikka monella saattaa olla sellainen mielikuva, että kyseessä on himoverottajahallitus, mutta näin ei ole ollut, vaan päinvastoin olemme kulkeneet alemman veroasteen suuntaan — ja jos meillä olisi Tanskan veroaste, niin silloin meillä ei olisi kestävyysvajetta ollenkaan. Eli kun me vertailemme joillakin mittareilla tuloksiamme, niin kannattaa katsoa vähän useampaa mittaria, jotta se kokonaiskuva syntyy oikeudenmukaisemmaksi.

Työttömyydessä meillä on toki yhä haastetta ja erityisesti, niin kuin aiemmin sanoin, niiden ihmisten kohdalla, joilla on terveydentilassa jotakin vaikeutta löytää työtä, ja siksi nykyään parempi terveyspolitiikka ja erityisesti mielenterveyspolitiikka on tosi kovaa työllisyyspolitiikkaa. Siksi on todellakin panostettava kiinteän yhteyden rakentamiseen hyvinvointialueiden ja kuntien välille jatkossa, kun työllisyyspalvelut siirtyvät kun-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

tien kontolle. Meillä on ikääntyneiden ja työpaikkansa menettäneiden kohdalla käytössä muutosturvamalli, ja se on toiminut hyvin ja on tutkitustikin vaikuttava toimi. Toivoisin, että me voisimme rakentaa vähän samantyyppisen mallin terveyden ja työkyvyn ja työpaikan välille, jonkunlaisen räätälöidynnän konseptin, joka ottaisi huomioon ihmisen työkyvyn ja tavallaan ne sairauden esteet, mitkä saattavat olla sen työn yhdistämisessä, ja rakentaa sellaista työnkuvaa, joka toimisi työntekijän näkökulmasta ja joka auttaisi työnantajaa löytämään itselleen sopivaa työvoimaa.

Tähän asti me olemme jumpanneet ihmisiä ja työttömiä ja ajatelleet, että se riittää. Itse asiassa me olemme tulleet siihen kulminaatiopisteeseen, jossa meidän pitää ruveta jumpaamaan myös niitä työpaikkoja, jotta me saamme riittävästi työvoimaa. Silloin on kyse siitä, että työssä siirrytään vaativampiin tehtäviin, koulutetaan ja kuntoutetaan uutta työvoimaa niihin vähemmän vaativiin, mutta myös siitä, että esimerkiksi paljon osa-aikatyötä käyttävät toimialat osaisivat yhdessä etsiä työntekijöitä. Jos kyse on osa-aikaisesta työstä, johon on vaikea saada työvoimaa, niin voisi ajatella, että kaksi työnantajaa pistäisi hynttyyt yhteen ja palkkaisi yhdessä työntekijän, joka olisikin kokopäiväinen, jolloin on helpompi saada työntekijöitä itsellensä. Siksi olen iloinen, että ministeri on laittanut liikkeelle tämän tiekartan, jolla mietitään, millä työvoimapulaa ja kohtaanto-ongelmia taklataan, ja että siinä nimenomaan on eritelty myös toimialoittain näitä ongelmia. Me puhumme tästä hirveän herkästi isona massana, mutta ne ratkaisut eivät löydy isosta massasta, ne eivät löydy työttömyysturvan leikkauksesta eivätkä pelkästään kannustimista vaan myös siitä, että se työpaikka ja työntekijä oikeasti sopivat toisillensa.

Siksi toivon, että me voisimme nykyistä tehokkaammin myös räätälöidä koulutusta eri toimialojen tarpeeseen. Meillä toki on yritysten kanssa yhteistyössä tehtävät koulutukset, mutta nekin ovat enemmän yhden yrityksen kanssa tehtäviä. Jos me miettisimme sitä yhteistyötä siten, että yritykset hakisivat yhdessä työvoimaa, palkkaisivat yhdessä sitä, me voisimme saada parempia tuloksia kuin tällä hetkellä olemme saaneet. Mutta kyllä jatkosakin koulutus on yksi niistä avainkysymyksistä, koska me emme pärjää sillä, että meillä on riittävä määrä työpaikkoja, niiden työpaikkojen pitää olla myös riittävän tuottavia ja riittävän kilpailukykyisiä kansainvälisillä markkinoilla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

14.46 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Ajankohtaisin asia on tämä sähkö- ja energiapuoli, ja siitä muutamia ajatuksia.

Alkusyksyllä hallitus päätti ne kolme erilaista keinoa sähkön korkean hinnan kompensoimiseksi kuluttajille. Täytyy sanoa, että ne kohdentuivat aika heikosti, koska esimerkiksi allekirjoittanut, hyvätuloinen maalämmöllä lämmittävä ja pienen sähkölaskun saanut, sai arvonalisäveron alennuksen. Se ei olisi ollut ollenkaan tarpeen. Verovähennystenkään piiriin eivät päässeet kuin he, joilla on hyvin pienet tulot, ja sitten toisaalta on taas monella kynnys sosiaalipuolelta hakea toimeentulotukea tai sitä vastaavaa tukea.

Nyt kun ollaan tässä tilanteessa, että talvi on tullut ja monella on suuri hätä, niin tarvitaan todellakin nopeasti toimenpiteitä, joilla tilanteeseen tartutaan. Jos ajatellaan esimerkiksi useampilapsista lapsiperhettä, jonka tulot ovat keskitasoiset ja joka asuu sähkölämmitteisessä omakotitalossa, jonka koko tietysti perheen koon mukaan voi olla hyvinkin iso, niin sähkölasku on täysin sietämättömällä tasolla. Ja nyt kun tehdään tätä varten tukijärjestelmää, se on ensinnäkin välttämätön mutta sen on oltava myös sitten todella huolella teh-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

ty, ja siksi hieman ihmettelen, että hallitus vasta viikko sitten lähti tässä asiassa todella liikkeelle. Ainakin ylijohtaja Huttunen eilen illalla totesi, että toimeksianto tuli viikko sitten, ja tämä kyllä hämmästyttää.

Tein kirjallisen kysymyksen 16.9. tänä vuonna erityisesti näiden sähkölämmitteisissä omakotitaloissa tai asunnoissa asuvien hädästä. Siihen vastasi ministeri Saarikko, mutta vastaus ei sisältänyt yhtään mitään toimenpiteitä, vain luettelon näistä kolmesta asiasta, jotka oli jo päätetty. Eli tiedossa hallituksella olisi pitänyt olla tämän johdosta ja monesta muustakin yhteydestä tulleen, että olemme kulkemassa kohti todellista kriisiä, joka koskee satojatuhansia suomalaisia kotitalouksia, yrityksiä, maatiloja.

Nyt tarvitaan sellainen malli — toivottavasti sellainen eilen sitten löytyi — joka on oikeudenmukainen, tuo ratkaisun näille todella ahdingossa oleville kotitalouksille, erilaisille ahtaalla oleville ja joka on nopea ratkaisu eikä liian byrokraattinen. No tiedän, että ei tällaista mallia helppo ole luoda, mutta tavoitteena sen pitää olla. Ja tällä on todella kiire, jotta ihmiset selviävät tästä eikä tule niitä katastrofitilanteita, joita talvi voi muutoin tuoda tullessaan. Nämä, joita nyt tarvitaan, ovat siis nopeita ratkaisuja.

Sen lisäksi tarvitaan niitä pitkäjänteisiä toimenpiteitä, joita hallitus nyt sitten vähän rauhallisemmalla aikataululla valmistelee. Ylimoitettut sähköyhtiöiden voitot tulee leikata pois. Se on kannatettavaa. Sähkön hinnan määräytymistapaan on syytä puuttua, ja sitten tuotantoa on saatava lisää niin, että olemme lähivuosina, lähiaikoina sähköntuotannon osalta omavaraisia. Tässä suhteessa esimerkiksi turpeen käyttö ja tämän vihreän siirtymän uudelleenarviointi ovat ei vain tarpeen vaan välttämättömiä.

Arvoisa puhemies! Tämä on ajankohtainen suuri kysymys, johon tarvitaan ratkaisu jo tältä hallitukselta, mutta valitettavasti nämä herrojen kiireet ovat olleet hitaita, niin kuin tuolla maaseudulla on tapana sanoa. Toivon, että ministeri Lintilä panee näihin vauhtia ja löytää näihin ratkaisun näiltä pohjilta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

14.51 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Arvoisat ministerit, kyllähän tässä aika-moiset sähköarpajaiset Suomessa on käyty, eli tuuristahan se on ollut kiinni, ketkä ovat olleet pakotettuja solmimaan uudet sähkösopimukset ja ketkä ovat sitten satunnaisista syistä olleet niitä onnekkaita, jotka ovat voineet jatkaa näillä vanhoilla, kiinteähintaisilla määräämiskäisillä sähkösopimuksilla.

Täällä edustaja Kulmuni viittasi datahubiin, ja viime kuusta jos ajatellaan tietoja, niin meillä on Suomessa 3,8 miljoonaa sähkön käyttöpaikkaa ja kahdella miljoonalla on määräaikainen sopimus, eli yli puolet on ikään kuin turvassa niillä alhaisilla, entisillä sentti per kilowatti -taksoilla. Se on sinänsä hyvä asia, mutta se kertoo sen vaikeuden, että kun lähdemme kohdentamaan sitä apua juuri niille, jotka ovat eniten vaikeuksissa — ja me tiedämme, että eniten vaikeuksissa ovat tietenkin suoran sähkölämmityksen kotitaloudet, olipa se sitten omakotitalo tai paritalo, ja maatalousyrittäjät ja varsinkin ne, jotka ovat vielä kaiken lisäksi investoineet ja joilla on velkataakka ja jotka ovat joutuneet sitten vielä vahvasti kohonneen lannoitteiden hinnan uhriksi — niin tässä on vähän tuuripeliä, kuka on joutunut todella vaikeuksiin, ja toiset ikään kuin eivät ole vaikeuksissa lainkaan, itse asiassa sähkölasku on saattanut pienentyä.

Mutta kun vielä tähän lisätään, että inflaatio yleensä on yli yhdeksän prosenttia tällä hetkellä ja asuntolainojen eniten käytetty viitekorko, euribor 12 kuukautta, on yli kolme pro-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

senttia, niin jos on oikein huono tuuri, ihmiset joutuvat täysin mahdottomaan tilanteeseen. Kun julkisen vallan on kuitenkin pidettävä kansalaisistaan huoli, niin sen takia tätäkin asiaa täytyy ministerin läsnä ollessa pohtia rakentavasti. Minun mielestäni, kun julkisuuksessa on ollut ikään kuin väittämiä siitä, että suomalaiset eivät säästäisi sähköä, niin kyllä kyseenalaistan tällaiset väittämät. Eli kuten äsken puheenvuorossa totesin, niin ihmiset ovat keskimäärin säästäneet paljon energiaa: 10 prosenttia ovat säästäneet ne, joilla on kiinteähintainen sopimus, ja 20 prosenttia ne, joilla on markkinahintainen sopimus. Eli kyllä suomalaiset ihan tasan tarkkaan ymmärtävät, että meillä loppuvat tehot talvipakkasilla, ja haluavat auttaa sitten toinen toisiaan.

Tämä hintakatto on aika vaikea. Se on sinänsä hyvä asia, mutta se on vaikea, kuten varmaan ministeri täällä tietää. Jos ja kun sitä lähdetään säättämään, niin täytyy myös ottaa huomioon se, että me emme ajata niitä sähkönmyyntiyhtiöitä konkurssiin. Ei siitä tule kuin lisävaikeuksia näille yhtiöille itselleen, heidän omistajilleen ja niille ihmisille, jotka joutuvat sitten uusimaan sähkösopimuksen.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan ottaa tähän kokonaisuuden, koska jokaisella sähkölaskulla on myös vastinpari, ja se on sähkön siirtolasku. Kuten me tiedämme, kun sähkömarkkinalaki 2014 uusittiin, niin sehän johti valtaviin investointeihin niitten sähköyhtiöiden alueilla, joilla on pitkät johtoetäisyydet ja metsiä, ja silloin siirtohinnat lähtivät eriytymään. Ja kun me tiedämme, että siirtohintaan sisältyy sähkövero, joka ei ole suinkaan nyt laskenut mihinkään — ei sähköveroa ole hallitus nykyntä tavalla, se on käsitykseni mukaan, jos minä oikein muistan, 2,25 senttiä per kilowatti ykkösluokassa ja 0,06 senttiä kakkösluokassa kilowattia kohden — niin meidän pitäisi, kun me lähdetään auttamaan näitä kansalaisia, rakentaa hybridimalli, jossa sähkölasku on yksi komponentti, sitten on sähkön siirtolasku ja siellä oleva sähkövero. Siellä on kolme liikkuvaa osaa.

Itse asiassa, jos ajatellaan sähkön markkinalain yhdenvertaisen käsittelyn velvoitetta asiakkaita kohtaan, meillä on tyyppikuluttajia — muistaakseni L1, L2, M1, M2, T1, T2, T3, T4, jotka ovat siis sähkölämmitysomakotitalot, -paritalot, sitten meillä on maataloustuottajat, maatalousyrittäjät, sitten meillä on kasvihuoneet, sitten on teollisuus, T1, T2, T3, T4 — niin silloin me voisimme kohdentaa selvästi siirtohinta-aleneman sinne, missä se eniten vaikuttaisi. Periaatteessa monet sähköverkkoyhtiöt ovat kuntien omistamia, ja jos kunnat tässä tilanteessa, joka on hätätila, tinkisivät osingoistaan, ne voisivat siirtää juuri näille tyyppikuluttajille tämän sähkönsiirtoaleneman, johon jopa valtio voisi tulla samantyyppisellä 50 prosentilla mukaan, ja voisi vielä miettiä, olisiko Ruotsin-mallin mukaisesti mahdollista sähkövero porrastaa alueellisesti. Tästä olen itse aikanaan tehnyt myös lakialoitteen, eli silloin niillä alueilla, jotka todellisuudessa ovat sähkömarkkinalain pakottamina joutuneet investoimaan erittäin paljon, alenisi sähkövero, ja silloin me ruvettaisiin pääsemään siihen, että me kohdennamme sähkölaskun ja sähkön siirtolaskun sinne kohtaan, missä ne suurimmat vaikeudet ovat.

Itse näkisin mielelläni, että me pystyttäisiin vähän niin kuin kokonaisuutena arvioimaan tätä koko tilannetta, ja puhun nämä asiat täältä pöytästä, koska meillä on vastaava ministeri täällä paikalla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Yrttiaho.

14.56 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Suomessa on tehty energiapolitiikkaa yhtiöiden etu edellä. Se näkyy nyt sähkön hinnassa.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

Sähkön säästämistä haluaisin todeta, että se on tietysti kannatettavaa, mutta kotitalouksien osalta pitää muistaa, että kaikesta sähkönkulutuksesta koti- ja maataloudet muodostavat vain noin 28 prosenttia, eli kotitalouskulutuksen suitsiminen ei tässä ole ratkaiseva tekijä.

Puhemies! Kantaverkkoyhtiö Fingridillä olisi keinot kansallisen sähkön hintakaton, hintasääntelyn, toteuttamiseen. Se muun muassa näkee datasta, paljonko sähkön tukkuhintaa voidaan laskea ilman häiriötä järjestelmässä. Nyt hallitus on esitellyt alustavia uusia toimia sähkölaskujen helpottamiseksi aiempien heiveröisiksi ja väärin kohdistuneiksi jääneiden tukien jatkoksi. Se on tietysti hyvä, koska parempia tukia tarvitaan. Mutta valmistelussa ei edelleenkään näytä olevan sellaista hintakattojärjestelmää, joka puuttuisi satumaisia voittoja edullisilla sähköntuotantomuodoilla nyt tekevien voimayhtiöiden etuihin, laskisi hintaa niiden voittojen kustannuksella. Nyt sähkölaskuja ollaan kompensoimassa ja yhtiöiden voittoja ylläpitämässä verovaroilla, toki windfall-verolla valtionkassaan saadaan myös täytettyä.

Puhemies! Fingrid, Energiavirasto ja työ- ja elinkeinoministeriö näyttävät edelleen suojaavan yhtiöiden etuja kansalaisten kustannuksella, siitähän tässä anteeksiantamattomassa hidastelussa on ollut kysymys. Ministeri Lintilä, kysynkin teiltä: oletteko valmis tarvittaessa myös sähkön hintasääntelyyn? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haatainen.

14.59 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä kysyttiin edelleenkin tästä ulkomaisen työvoiman saatavuudesta ja siitä, mitä hallitus on siinä tehnyt.

Erityisesti edustaja Multala kysyi terveydenhuollon ammattilaisten sote-rekrytoinnista. STM:llä, sosiaali- ja terveysministeriöllä, on oma hankkeensa tässä, ja siellä kyllä julkinen ja yksityinen tekevät hyvää yhteistyötä. Työ- ja elinkeinoministeriössä teemme tiivistä yhteistyötä myös yksityisten kanssa. Olin viime viikon Intiassa tällaisella matkalla, joka järjestettiin yhdessä yritysvaltuuskunnan kanssa ja jossa oli rekrytointialan yrityksiä paljon mukana. Se oli erittäin hyödyllinen ja hyvä kokonaisuus. Muun muassa aiesopimus — sovitettiin Intian hallituksen edustajien kanssa, että lähdetään tätä yhteistyötä rakentamaan kestäväällä pohjalla. Eli tämä hallitus on tehnyt ennennäkemättömän paljon työtä työperäisen maahanmuuton sujuvoittamiseksi, helpottamiseksi. Prosesseja on nopeutettu.

Edustaja Kauma mainitsi Aalto-yliopiston. Varsinkin erityisosaajilla ja startupeilla on nyt 14 vuorokauden maksimilupakäsittelyaika. Se on todella tehnyt paljon, auttanut. Käsitteilyaika on tullut valtavasti alaspäin, eli se on ollut todella tervetullut uudistus näiden osaajien piirissä. Opiskelijoiden mahdollisuuksia on parannettu niin, että opiskelija saa nyt tällä hetkellä tämän uuden lainsäädännön myötä oleskeluluvan koko opintojen ajaksi. Aiemmin hänen piti välillä palata sinne kotimaahan ja hakea uutta oleskelulupaa. Hän saa koko opintojen ajaksi sen luvan, ja sen jälkeen, kun hän on valmistunut, hän saa kahdeksi vuodeksi jäädä tänne hakemaan töitä, mikä on iso edistysaskel tämän pitovoiman, pidon varmistamiseksi, ja se on ollut tervetullutta. Muun muassa näitä on tehty.

Tällä Työvoimatiekartta-työllä me nyt hahmotetaan sitä, mille aloille ja mihin ammatteihin tarvitaan sitten myös ulkomaista rekrytointia tueksi, koska meillä on näitä pula-aloja ja ne ovat täsmentyneet: kyllä, sairaanhoitajat, lähihoitajat ovat ihan siellä listan kärjessä,

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

sitten ovat it-osaajat, ohjelmoijat, ohjelmasuunnittelijat, ja kyllä sitten täällä muillakin yksityisillä palvelualoilla sitä pulaa on, lähestulkoon kaikilla aloilla.

Mutta tätä työtä tehdään tiiviisti, ja toivon, että tämä jatkuu myös tulevalla hallituskaudella, koska yksin emme pärjää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Junnila.

15.02 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan jälkeen talouskasvun käynnistäminen ja velkakestävyys tavoittelu on entistäkin tärkeämpää. Käytännössä se tulee edellyttämään yrittäjyyden ja työllisyyden lisäämistä eli muun muassa vaikeasti työllistettävien työllistymisessä auttamista, uudelleen kouluttamista, työn perässä muuttamisen helpottamista, oikein mitoitettua ja suunnattua aluepolitiikkaa sekä valikoivaa maahanmuuttopolitiikkaa.

Aloittavan yrittäjän arki on hankala, sillä monet lakisääteiset velvoitteet käynnistyvät heti toiminnan aloittamisen jälkeen tai jo alhaisilla tulotasoilla. Osaltaan tämä saa monet välttämään yrittäjyyttä, ja etenkin pienimuotoisen ja sivutoimisen yrittäjyyden harrastaminen on vaikeaa. On myös muistettava, että monille eri syistä vaikeasti työllistyville yrittäjyys on ainoa keino myydä työpanostaan sellaisilla ehdoilla, jotka kelpaavat myös asiakkaille. Tätä yrittäjän taloushallinnon taakkaa helpottamaan on nykyään perustettu useita laskutuspalveluyrityksiä, jotka huolehtivat laskutuksesta, arvonlisäveron tilittämisestä, lakisääteisistä vakuutuksista ja niin edelleen. Kyseisten yritysten olemassaolo on seurausta siitä, että valtio ei ole onnistunut tarjoamaan helppokäyttöistä, asiakkaan ehdoilla toimivaa, suoraviivaista ja yhden luokun periaatteella toimivaa järjestelmää. Vaikeakäyttöisyys lisää virheiden ja kustannusten määrää, mikä lannistaa pää- tai sivutoimiseksi yrittäjäksi haikailevia ja tuo aiheetonta kilpailuetua varttuneemmille yrityksille ja lisäksi ruokkii harmaata taloutta.

Perussuomalaiset ovatkin vastalauseessaan edellyttämässä, että hallitus käynnistää alueellisenä pilottihankkeena yksinyrittäjien toimintaedellytyksien ja aseman parantamista koskevan hankkeen. Lisäksi haluamme hallituksen vähentävän sääntely- ja lupaliiketoimintaa esimerkiksi henkilön ammattitaidon toteamisen menettelyä keventämällä ja lupien voimassaoloaikoja pidentämällä. Ja edelleen haluamme, että hallitus seuraa tarkkaan välttämättömyysmenojen hintojen kehitystä ja nyt käytössä olevien tukitoimien vaikutuksia, turvaa pieni- ja keskituloisten ostovoiman ja valmistelee hyvissä ajoin uudet kohdennetut energiatuet esimerkiksi valmisteveron, arvonlisäveron ja uusiutuvien polttoaineiden jake-luvelvoitteen alentamisen kautta.

Arvoisa puhemies! EU-maat pääsivät sopuun 180 euron katosta kaasuun liittyen. Tämän vaikuttaa lähinnä TTF-kaasujohdannaispörssin kaupan ja futuurien ja nesteytetyn maakaasun, LNG:n, ja maailmanmarkkinahinnan väliseen eroon. Valitettavasti näyttää siltä, että kuluttajalle tähän ei ole luvassa helpotuksia, mutta käsittääkseni sillä pystytään tasaamaan saatavuudesta johtuvia hintapiikkejä. Ministeri Lintilä voisi tätä tältä osin kommentoida.

Arvoisa puhemies! Sipilän hallituksen aikana valtion yritysomistusta siirrettiin Valtion kehitysyhtiö Vake Oy:hyn. Tarkoitus oli sutjakoittaa päätöksentekoa ja irrottaa eduskunnan ote valtion omaisuuteen samalla lisäten hallituksen valtaa. Rinteen ja Marinin hallitukset nimesivät Vaken Ilmastorahastoksi ja muuttivat sen toimintatarkoitusta. Ilmastorahaston omaisuusmassalla, joka muodostuu lähinnä Nesteen osakesalkusta tulevasta osinkovir-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

rasta ja valtion siirtämistä pääomista, voidaan rahoittaa eri tavoin erilaisia ilmastohankkeita. Toiminnan tarkoituksiksi määritettiin ilmastohankkeiden edistäminen siten, että päästövähennyspotentiaali on keskeinen arviointikriteeri rahoituskohteiden valikoitumisessa. Ilmastorahaston ääneen sanottu tavoite on jakaa rahaa hankkeisiin, jotka eivät ilman Ilmastorahaston osallistumista toteutuisi muuten tai jotka toteutuisivat paljon pienempinä. Tämä tarkoittaa, että Ilmastorahastolla ei ole varsinaisesti tulostavuuksia. Huonon sijoitustuoton toteutuessa olisi mahdollista esittää, että toiminta on kuitenkin ilmastosyistä kannattavaa. Valtion ydintehtäviin ei kuitenkaan kuulu pääomasijoitustoiminta. Erilaisia energia- ja ilmastohankkeita on mahdollista kehittää ja rahoittaa olemassa olevien kanavien, kuten Business Finlandin ja yritysten ja yliopistojen yhteishankkeiden, kautta.

Arvoisa puhemies! Edellyttämme, että hallitus peruu Ilmastorahaston lisäpääomituksen, siirtää takaisin valtiolle Ilmastorahastoon valtion aiemmin siirtämät varat ja niiden mahdollisen tuoton ja lakkauttaa Ilmastorahaston.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

15.07 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt kun puhutaan siitä työllisyydestä, niin tilanne on monessa paikassa sellainen, että lääkäreitä ja hoitajia ei ole. Niistä on valtava pula. Ratkaisuksi on ajateltu, että hoitajia esimerkiksi tuodaan ulkomailta tänne töihin. Mutta olisiko järkevämpää nyt sitten miettiä sitä, että kun meillä on täällä ollut kuitenkin koulutettua henkilökuntaa täältä omastakin maasta, joka on lähtenyt toisille aloille, niin jos heitä houkuteltaisiin pysymään sillä omalla alallaan ja palaamaan sinne hoitotyöhön? Onko tähän mietitty keinoja, ja minkälaisia ne ovat?

Ja jos ajattelee, että ulkomailta tuodaan hoitajia meille, niin en nyt sano ollenkaan, että he olisivat huonoja työntekijöitä, en sano näin ollenkaan, vaan sanon sitä, että he tulevat tänne tekemään työtä, ja monille kuitenkin sitten käytännössä pitää opettaa kieli, totta kai, ja he saattavat sitten palata takaisin sinne kotimaahansa. He eivät välttämättä viihdy täällä. Tämä ongelma on ihan tiedostettu tuolla. Onko tähän nyt mietitty, että mitä jos olisi järkevämpää kouluttaa ja pitää näitä oman maan työntekijöitä, jotka on jo koulutettu tähän, ja yrittää saada heidät takaisin? Monet suomalaisetkin ovat lähteneet Norjaan ja Ruotsiin töihin. Miten heitä saataisiin houkuteltua tänne takaisin? Palkka on tietysti yksi, mutta mitä muita asioita olisi?

Tämä lääkäriasia on oikeasti aika hämmentävä, kun lääkäreitä ei tunnu tarpeeksi olevan tänne julkiselle puolelle. Siinä olisi varmasti paljon korjattavia asioita, muitakin kuin se, että lääkäreitä ehkä pitäisi kouluttaa lisää. Onko tähän nyt mietitty ratkaisua: Pitäisikö lääkäreitä kouluttaa lisää vai eikö pitäisi kouluttaa lisää? Vai pitäisikö virkoja perustaa enemmän julkiselle puolelle, vai pitäisikö palkkaukseen puuttua, vai millä ihmeellä me saamme lääkäreitä lisää, kun lääkäreitä tarvitaan? Ja kun pulaa lääkäreistä on, niin totta kai siihen pulaan pitää puuttua, ja pula varmasti poistuu sillä, kun se pula poistetaan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Holopainen, Hanna.

15.09 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kun tavoittelemme kasvua ja elinvoimaa tulevaisuudessa, niin ratkaisevia ovat nämä tki-panostukset. Suomi on jäänyt jälkeen verrokkimaista näissä panostuksissa, ja on hyvä, että hallitus on nyt määrätietoisesti pyrki-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

nyt näitä panostuksia kasvattamaan. Mutta toimia tarvitaan toki määrätietoisesti lisää tulevaisuudessakin, ja tähän pitää olla hallituskausien yli oleva sitoutuminen yhteisesti.

Tässähän tavoitellaan siis sitä, että tki-investointien osuus bkt:sta saataisiin nostettua neljän prosentin tasolle. On ajateltu, että silloin kilpailukykyimme vastaisi näitä verrokki-maiden panostusten tasoa, ja tämä koostuu siis siitä, että noin kaksi kolmasosaa näistä menoista olisi nimenomaan täältä yksityiseltä sektorilta ja sitten yksi kolmasosaa julkiselta sektorilta. Tavoitteena on nimenomaan vivuttaa tätä yksityistä rahaa niin, että valtion panostuksilla, julkisen sektorin panostuksilla, saadaan vivutettua sitten yrityksiä sijoittamaan lisää rahoitusta tähän tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

Meillähän on haasteena se, että erityisesti meidän pk-sektori käyttää aika vähän rahaa tähän tutkimukseen ja tuotekehitykseen, mikä sitten merkittävästi on tekijänä siinä, että siinä kilpailukykyisyydessä ja meidän viennin kasvattamisessa olisi tärkeää se, että pk-yritysten uskallusta tehdä näitä panostuksia kasvatettaisiin. On tutkittu, että esimerkiksi ammattikorkeakoulujen rooli tässä on merkittävä. Ne pystyvät tukemaan näitä pk-yrityksiä matalalla kynnyksellä nimenomaan siellä, kun tuntevat sen alueen ja alueellisen elinkeinotoiminnan, ja sitä kautta pystytään näitä tki-panostuksia nostamaan. Se on semmoinen huomiotava kohde tässä jatkossa, kun tätä edelleenkin kehitetään.

Sitten toinen asia, mistä meidän elinvoimaisuus on riippuvainen, on se, että meillä on riittävästi osaajia. On todella hienoa, että meidän työllisyys on kasvanut ja nämä työllisyystavoitteet on saavutettu, mutta sitten siinä rinnalla on tämä työvoimapula. Kun yritysten parissa on tehty kyselytutkimusta, niin on huomattu, että yksi suurimmista tekijöistä, jotka hidastavat yritysten kasvua ja kansainvälistymistä, on tällä hetkellä osaajien ja työvoiman saatavuuden puute. Onkin hyvä — kuten ministeri mainitsi tuossa äsken — että meillä on tiekartta siihen, kuinka tätä työvoiman kohtaanto-ongelmaa voitaisiin ratkaista, mutta se vaatii todellakin määrätietoista toimintaa. Nyt tietenkin jatkossa on nähtävissä, että kaikki meidän maamme rajojen sisäpuolella olevat pitää tavalla tai toisella saada kiinni tähän työelämään. Ja on tärkeitä, että sitten mietitään myöskin niitten vajaatyökykyisten tai esimerkiksi mielenterveysongelmista kärsivien ihmisten kohdalla, kuinka sitä työelämää voidaan todellakin muuttaa sellaiseksi, että se mahdollistaa sen, että voidaan vähäisemminkin työpanoksen kautta osallistua tähän yhteiskunnan rakentamiseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

15.12 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutamia kommentteja:

Edustaja Multalalle ensinnä — on näemmä poistunut täältä: Kyllä ollaan valmistautumassa ja tullaan tekemään edelleen erilaisia malleja. Ongelma on tietysti se, että ei tämä kriisi, joka nyt meillä on sähköön kanssa, valitettavasti ja todennäköisesti tule olemaan viimeinen kriisi, eli me tulemme näkemään vielä muitakin, joissa on selkeästi sitten paineita tukien saamiseen. Ensimmäisenä tulee esimerkiksi yrittäjien tilanne, joka on aika nopeasti lähtenyt eskaloitumaan.

Edustaja Kauma kysyi sitten viennin määrästä. Kyllä meillä taisi olla tavoite jopa kolminkertaistuminen, ja viime hallituksella se oli tuplat. Mutta se varsinainen kysymys teiltä oli tästä BF:n uudistamisesta. Itse asiassa Business Finland on verrattain nuori, eli silloinhan laitettiin yhteen ne kaksi eri virastoa, ja kyllä täytyy sanoa, ettei se ihan kivuton toimenpide ole. Itse kyllä lähdän siitä, että ennemmin pitäisi saada tämä nykyinen paketti toi-

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

mimaan kuin ottaa aikaa sitten uuden rakenteen tekemiseen. Se pikkuhiljaa on parantunut, ja se paranee, en minä epäile sitä. Resursseja totta kai aina tarvittaisiin enemmän, ja se alkuperäinen tavoite, että jos ulkona oli 100 ja kotimaassa 200, niin saataisiin se toisinpäin, on sellainen, joka myös kannattaa pitää mielessä. Eli ennemmin parannetaan palveluja kuin rakennetaan uutta.

No sitten edustaja Kankaanniemi: Nimenomaan siinä on lyhyen ja pitkän aikavälin toimia. Sitten on se kiusallinen tilanne, että tarkka kohdennus ja nopea toiminta eivät oikein mene käsi kädessä, [Toimi Kankaanniemi: Myönnän!] ja siinä on haastetta.

Edustaja Eestilän kanssa voi jakaa montakin mielipidettä. Kun hän sanoi, että on vähän tuuripeliäkin, niin kyllä. Jokainen tietää: naapurilla voi olla aivan erilainen sähkösopimus, ja sama on myös yrittäjillä. Eli hyviä näkökohtia.

Edustaja Yrttiaholle: Fingridhän ei ole markkinatoimija vaan vastuussa kantaverkon toiminnasta.

Ja edustaja Junnilalle: kyllä sellaiset byrokratian purkutalkoot saavat olla jatkuvat talkoot.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

15.15 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Työllisyystilanne on todella parantunut ja työllisyysaste kasvanut — siitä kiitokset nykyiselle hallitukselle ja varmasti edellisenkin hallituskauden toimenpiteille, joilla taloutta silloin parannettiin, ja näin esimerkiksi verotusta ei ole tarvinnut kiristää. On hyvin tärkeä osa meidän kilpailukykyä ja työllisyydenhoitoa, että me emme verotuksella aiheuta työttömyyttä yrityksissä.

Arvoisa puhemies! Kun meillä kuitenkin on vieläkin erittäin paljon työttömiä ja samanaikaisesti työvoimapulaa, niin kyllä tämä kohtaanto-ongelma tarvitsee toimenpiteitä eikä niinkään niitä jatkuvia uusia ohjelmia, ja niitä toimenpiteitä me emme vain oikein ole nähneet viime aikoina.

Työpaikan vastaanottamiseen kannustaminen on tavattoman tärkeää. Koulutus on tässä mielessä erittäin tärkeä tekijä, jotta saadaan kuntoon ensimmäisenä ja kaikkein tärkeimpänä tavoitteena oleva asia eli suomalaisten työttömien työllistyminen. Sen jälkeen, jos meillä on edelleen työvoimapulaa, niin kuin varmasti eri aloilla on, meidän täytyy katsoa, mikä on se tekijä, joka estää Suomeen tulon esimerkiksi EU- ja Eta-alueelta, jossa on 500 miljoonaa ihmistä eli valtava työvoimamäärä, ja voisi kuvitella, että kun on vapaat työmarkkinat tämmöisellä alueella, niin jos Suomi olisi houkutteleva, tänne tulisi ihmisiä. Ei tulisi vain näitä pakolaisia, jotka etsivät parempia oloja, vaan nimenomaan töihin tulijoita, mutta Suomeen ei tätä virtaa ole. Hallituksen tulisi tarkistaa ja teettää tutkimus siitä, mikä on vetovoiman puutteen syy ja miksi meillä on työntövoimaa esimerkiksi hoitoalalta naapurimaihin ja muualle. Tämä on peruskysymys.

Arvoisa puhemies! Ministeri Haatainen kertoi käyneensä Intiassa, ja kun mietimme, että jos emme pysty kotimaan kohtaanto-ongelmaa ja meidän vetovoimaisuutta EU- ja Eta-alueella kasvattamaan, niin sitten meidän on katsottava sen ulkopuolelle, niin Intia on kyllä erittäin mielenkiintoinen maa. Ison-Britannian pääministeri taitaa olla sieltä päin syntyisin, ja siellä yleensä on valtava potentiaali — no Nokialla oli johtaja, joka ei nyt tainnut olla ihan menestyksen huippu mutta kuitenkin. He ovat sopeutuvia, ahkeria ihmisiä niin kuin Aasiassa yleensä, joten tietysti kannustaisin, että tätä Intia-yhteistyötä kannattaa kyllä viedä eteenpäin.

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sjöblom.

15.18 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että kesällä toimintansa aloittanut Työkanava Oy voisi käyttää ensi vuonna kymmenen miljoonaa euroa osatyökykyisten työllistämiseen. Työkanavan toiminta on vasta alussa, eikä sen vaikutuksista tiedetä vielä. Luultavasti loppuvuodesta päästään toteuttamaan ensimmäisiä palkkauksia.

Työkanava Oy:n toimintaa laajennetaan itäiseen Suomeen. Yhtiön pääomistusta lisätään viidellä miljoonalla eurolla vuodelle 23 työn ja työntekijöiden kohtaannon parantamiseksi yritysten työvoimatarpeeseen vastaten.

Kokoomus on tukenut Työkanava Oy:n edistämistä myös eduskunnassa, ja sen tavoitteet ovat erittäin tärkeitä. Jatkotyössä on tärkeää arvioida, miten yhtiö onnistuu tehtävässään. Olisin kysynyt ministeriltä, mutta hän ehti nähtävästi lähteä, että eikö nyt olisi tärkeää katsoa, millä tavalla tämän uuden erityistehtäväyhtiön työ käynnistyy ja mitä sen vaikuttavuus tulee olemaan, ennen kuin sitä voimakkaasti laajennetaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Junnila.

15.19 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Täällä on aika paljon keskusteltu viime päivinä maahanmuutosta ja kotouttamisesta. Meillä oli ensin välikysymys ja sitten keskusteltiin muissakin pääluokissa, ja kun tämä nyt sattui tähän pääluokkaan kuulumaan, niin jatkamme siitä.

Suomessahan maahanmuuttajille on asetettu aivan liian vähän vaatimuksia kotoutumisen suhteen. Pakolaisille ja turvapaikanhakijoille tarjotaan kyllä paljon palveluita, mutta heiltä vaaditaan hyvin vähän vastinetta. Mielestämme vastuuta kotoutumisesta tulee siirtää myös maahanmuuttajille itselleen. Muualla maahanmuuttajia vaaditaan opettelemaan paikallinen kieli, omaksumaan paikallinen kulttuuri, työllistymään sekä elättämään itsensä ja perheensä. Suomessa olemme tämän suhteen toimimassa hieman toisella tavalla, valitettavasti. Ongelmamaista Suomeen suuntautuvaa maahanmuuttoa tulisikin rajoittaa, ja ne maahanmuuttajat, jotka ovat haluttomia tai kykenemättömiä kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, on palautettava takaisin lähtömaihinsa.

Työperäistä maahanmuuttoa edistettäessä on puolestaan kiinnitettävä huomiota työperäisen maahanmuuton laatuun, koska edes työperäinen maahanmuutto ei ole julkisen talouden kannalta läheskään aina hyödyllistä. Halpatyövoima tulee kalliiksi yhtäältä suomalaiselle työntekijälle ja toisaalta julkiselle sektorille, koska matalapalkkaisen työperäisen maahanmuuttajan elämistä on kompensoitava tulonsiirroilla. Lisäksi Suomeen halpamarkkinoille töihin tulevien maahanmuuttajien työllisyysaste tippuu kaikissa maaryhmissä kantaväestön alle jo muutamassa vuodessa ja vähintäänkin yleensä seuraavassa sukupolvesta. Taloudellisten ja muiden ongelmien kannalta on siten melko yhdentekevää, saapuuko henkilö Suomeen työperäisenä maahanmuuttajana halpatyömarkkinoille vai turvapaikanhakijana. Työvoimapulaan on lähtökohtaisesti vastattava myös maan sisäisin toimenpitein.

Arvoisa puhemies! Onnistunut kotoutuminen edellyttää riittävän laajoja sekä syviä kotoutumistoimia, jotta voidaan varmistua mahdollisimman monen maahanmuuttajan riittävän hyvistä edellytyksistä osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan sen täysipainoisena jäsenenä. Tulisi välttää nykyistä tilannetta, jossa suurin osa esimerkiksi humanitaarisista maahanmuuttajista on työelämän ulkopuolella vielä vuosien kuluttua Suomeen saapumisesta. Tulevien sosiaalimenojen pienentäminen ja verotulojen kasvattaminen voivat tehdä tässä

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

hetkessä kotoutumistoimista jopa kannatettavia sijoituksia mutta vain sillä edellytyksellä, että kotouttamistoimet ovat oikeasti myös niitä edistäviä. Samanaikaisesti on ymmärrettävää, että käytettävissä olevat taloudelliset resurssit ovat hyvin rajalliset.

Mutta kuten tuossa sisäministeriön pääluokassa käydyssä keskustelussa kävi ilmi, nämä kotouttamistoimet ovat itse asiassa melko riittämättömiä, tai oikeastaan eivät välttämättä riittämättömiä, mutta on hyvin vähän esimerkkejä valtioista ja alueista, missä ne olisivat oikeasti toimineet. Olenkin täällä kysynyt useaan otteeseen ministereiltä, missä valtiossa nämä esitetyt kotouttamistoimet ovat johtaneet positiiviseen lopputulokseen. Vastausta ei ole kuulunut.

Arvoisa puhemies! Korkean verotuksen, kalliiden asumiskustannusten ja humanitaarisille maahanmuuttajille hyvän sosiaaliturvan yhdistelmä on luonut tilanteen, jossa Suomi ei ole erityisen houkutteleva kohde työperäiselle maahanmuutolle, mutta se on yksi maailman houkuttelevimmista ellei jopa kaikkein houkuttelevin kohde sellaisille henkilöille, joille kattava, elinikäinen ja vastikkeeton sosiaaliturva on vetovoimatekijä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että myös tämä huomioidaan, kun puhutaan maahanmuuton laadusta. [Jussi Halla-aho: Erittäin painavaa puhetta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Puisto.

15.24 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Työllisyydestä muutama sana.

On totta, että työllisyystilanne on kohentunut, ja onneksi se nyt on tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa silläkin tasolla, mitä se on, mutta en kuitenkaan kovin paljoa sitä lähiti kehumaan kuten ministeri, joka totesi, että tilanne olisi todella hyvä.

Työministeri Haatainen ehti lähteä, mutta olisin kysynyt häneltä kommenttia. Esimerkiksi viime perjantaina Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV ja sen finanssipolitiikan valvojat arvioivat uudessa raportissaan tilannetta ja totesivat muun muassa: ”Työllisyysasteen tavoite saavutettiin tänä vuonna, jos huomioidaan muutokset työllisyyden tilastointitavassa. Hallituksen työllisyystoimet jäävät kuitenkin vaalikaudella selkeästi tavoitteista. Muiden työllisyystoimien ohella hallitus teki työllisyyteen kielteisesti vaikuttavia päätöksiä. Osaksi tämän takia toimet ovat kokonaisuudessaan liian vaatimattomia julkisen talouden kannalta.”

Nimenomaan tätä olisin peräänkuuluttanut, että julkisen talouden tilanne on, mikä se on, alijäämä on yli 8 miljardia. On tietysti totta, että jos mennään sinne noin kymmenen vuoden tai seitsemän, kahdeksan vuoden taakse, niin silloin työllisyysaste oli huomattavan alhainen, jotain 68:aa prosenttia. Mutta kyllä tässä aika kriittinen täytyy vielä olla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.26 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Jäin tässä joulun alla miettimään edustaja Junnilan äsken käyttämää puheenvuoroa, sitä terminologiaa, millä hän lähestyi sitä ilmiötä, että ihmiset liikkuvat rajojen ylitse ja yrittävät etsiä parempia elämänehtoja. Ympäri maapallon kautta historian tätä on siis tapahtunut. Me emme ole olleet paikkaan sidoksissa. Ihmiskunnan historia on ollut sitä, että me olemme liikkuneet ja toimineet yli tiettyjen määriteltujen rajojen, ja liikkumisvapaus on yksi keskeisimpiä perus- ja ihmisoikeuksia. Edustaja Junnila kuitenkin käytti sellaisia termejä, että kotouttaminen voisi olla ”kannatettava sijoittaminen”. Hän puhui termillä ”maahanmuuton laatu” ja niin edelleen. On onni,

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

että en ole kuullut perussuomalaisten käyttävän näitä termejä, kun olemme puhuneet Venäjän brutaalista hyökkäyksestä Ukrainaan ja siitä, että yli seitsemän miljoonaa ukrainalaista on joutunut kodittomiksi, joko maan sisäiseen pakolaisuuteen tai — suurin osa on siirtynyt — ulkomaille Eurooppaan ja muualle, ja Suomessakin on yli 44 000 ukrainalaista. Heidän kohdallaan me emme puhu maahanmuuton laadusta emmekä siitä, onko kotouttaminen heidän kohdallaan kannatettava sijoittaminen, vaan me aidosti tunnistamme tämän humanitaarisen kriisin, mikä tässä on taustalla, ja haluamme sivistysvaltiona tukea ihmisten selviytymistä tällaisessa hirvittävässä asetelmassa.

Tällä perusasennoitumisella, arvoisa puhemies, minusta pitäisi suuntautua kaikkeen vastaavantyypiseen, vaikeista kriiseistä seuraavaan liikkumiseen rajojen yli, mikä on tietysti pakolaissopimuksessa sovittuakin, että sivistysvaltiot antavat suojaa silloin, jos ihmiset joutuvat kotimaassaan vainon kohteeksi. Tai sitten me voimme harkita myöskin tilanteita, joissa sodan seurauksena ihmiset siirtyvät — niin kuin suomalaisetkin ovat siirtyneet aikoinaan — kriisitilanteista ulospäin. Tuskin, kun 70 000 sotilasta meni Suomesta Ruotsiin toisen maailmansodan aikana, ruotsalaiset miettivät, onko tämä laadukasta maahanmuuttoa tai onko tämä nyt kannatettavaa sijoittamista heidän kotouttamiseensa. Eivät. Tämä oli rajojen yli ulottuvaa solidaarisuutta, ja toivoisin näin joulun alla, että me voisimme pikemminkin näillä termeillä näitä ilmiöitä lähestyä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Hanna.

15.28 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kuten täällä jo useassa puheenvuorossa tänään on kuultu, osaajien saatavuus on ihan keskeinen tekijä siinä, että yrityksemme jatkossa pärjäävät ja menestyvät. Valitettavasti Suomen houkuttelevuus ulkomaalaisen maahanmuuton suhteen on aika heikko: OECD-vertailussa Suomi on vasta sijalla 17. Kun näitä osaajia pyritään tänne houkuttelemaan, niin meidän pitää tietysti kehittää sitten sitä, että pystymme tätä sijoitusta nostamaan.

Yrityksiltä on tullut paljon viestiä myös siitä, että näitä lupaprosesseja pitää edelleen sujuvoittaa, jotta sitten tänne tulijat mahdollisimman nopeasti pääsevät töihin ja myös heidän perheensä pääsevät tänne. Näitten lupaprosessien sujuvuuden takana on erityisesti se, että tarvitaan lisää automatisaatiota ja digitalisaatiota, jotta sitten niitä pystytään sujuvoittamaan, mutta myöskin kaikkia mahdollisia turhan byrokratian tuomia pullonkauloja pitää purkaa, ja eri organisaatioiden välisiä yhteistyöhaasteita pitää pyrkiä määrätietoisesti edelleen kehittämään ja myöskin niitä lainsäädäntötoimia, joilla pystytään sitten osaajien tuloa helpottamaan.

Erityisesti vielä on haasteita siinä, että kun tänne tulee vaikka korkeakouluopiskelijoita, niin he pystyvät sitten valmistumisen jälkeen tänne jäämään ja täällä työllistymään. Taavoitteenahan on se, että saamme kymmenessä vuodessa kolminkertaistettua kansainvälisen tutkinto-opiskelijoiden määrän, ja se ei ole ihan helppo tehtävä, kun miettii, että maailmalla näistä osaajista kilpailee moni muukin maa.

Tarvitsemme määrätietoisia toimia kotoutumistoiminnan kehittämiseksi. Sielläkin on tekemistä prosessien sujuvoittamiseksi ja siinä, että se on erityisesti nykyistä paremmin työelämälähtöistä, koska on ihan selvää, että silloin kun ihminen pääsee kiinni työhön, niin sitten myöskin se kotoutuminen siinä tilanteessa ja osallistuminen yhteiskuntaan mahdollistuvat kaikkein parhaiten. Erityisesti tietysti kielikoulutus ja siihen panostaminen on tärkeää ja myöskin se, että meidän työelämässä pitää nykyistä paremmin myös hyväksyä se,

Budjetin alikohta PTK 144/2022 vp

että tällainen vasta maahan tullut ehkä harjoittelee sitä suomen kielen taitoa, niin että sitten siellä yrityksissä vielä vähän paremmin pystyttäisiin toimimaan niin, että myöskin vähän vajaammalla suomen kielen taidolla siellä pärjäisi — tutkimusten mukaan tässä on vielä meidän yritysmaailmassa lisää opeteltavaa. Ja tähän on muun muassa Suomen Yrittäjät kiinnittänyt huomiota, kun heidän kanssaan on käyty keskustelua, niin että he pyrkivät sitten myös omaa jäsenistöänsä tähän kannustamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Mikko.

15.31 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten edellä edustaja Holopainen kuvasi, me tarvitsemme näitä muualta tulleita työntekijöitä. Ja jotta tämä olisi oikeasti työhön tuleville houkutteleva maa, kyllä meidän täytyy reivata asennetta positiivisempaan suuntaan muualta tulleita kohtaan, että olisimme houkutteleva paikka tulla tekemään työtä, maksamaan veroja ja toimimaan aktiivisina kansalaisina.

Meillä on tämä työllisyystilanne kaikista kriiseistä ja vaikeuksista huolimatta hyvässä asennossa. Meillä on huomattavasti enemmän työllisiä kuin vuosi sitten. Ja kyllä työ- ja elinkeinoministeriö on myöskin käynnistänyt esimerkiksi elpymispaketin kautta sellaisia hankkeita, jotka tuovat työtä ympäri Suomen. Esimerkiksi tuolla Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa me ollaan tosi iloisia näistä energiahankkeista: Esimerkiksi Kalajoelle kahdeksan miljoonan euron hanke, ja siellä sitä sähköverkkoa ja sen stabiiliutta kehitetään. Kun tuuli- ja aurinkovoimalat lisääntyvät, tämä hanke sinne tarvitaan, ja senkin rakennusaikana me saamme siitä 35 henkilötyövuotta lisää. Tai Kajaaniin tulee kaukolämmön uudistuminen, jossa lisätään uusiutuvan energian käyttöä. Siellä ihan uusia tekoälyn ohjaamia systeemejä otetaan käyttöön, varmasti tulee mallia myös muualle, ja sen rakentamiseen työllistyy 150 henkilöä henkilötyövuosina laskettuna. Tai Liminkaan: kun siellä kaukolämpötuotantoa siirretään aurinkosähkötuotannon suuntaan, sinnekin tulee 26 henkilötyövuotta. Nämä hankkeet, jotka on elpymispaketin kautta saatu eteenpäin, tuovat uutta työtä, ja kaikkien tähän me tarvitaan niin suomalaisia kuin sitten muualta tulleita työntekijöitä. Ja jotta tänne sitten nämä muualta tulleet kotiutuvat, on tärkeää juuri, että mahdollisimman nopeasti työn syrjään kiinni, koulutukseen kiinni ja koko perhe otetaan kotoutumisessa huomioon.

Myös Nivalan ja Pyhäjärven alueelle tulee vanhojen kaivosalueiden yhteyteen näitä aurinkovoimalainvestointeja, ja sinne näihin kahteen yhteensä tulee 120 henkilötyövuotta, eli kyllä nämä monet TEMin hankkeet myöskin lisäävät tietysti tämän uusiutuvan energian käyttöä, mutta samalla luodaan edellytyksiä kohtuuhintaiselle ja puhtaalle energialle tässä haastavassa energiakriisissä. Samalla tällainen vähäpäästöinen teollisuus edistyy. Sitähän me tarvitaan tänne Suomeen ja Pohjolaan, ja se on hyvää tietä kohti omavaraisuutta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.